

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**ANALIZA SLOVENSKE ZAKONSKE UREDITVE PRISILNE
PORAVNAVE NA PRIMERU MERKURJA IN PRIMERJAVA Z
NIZOZEMSKO UREDITVIJO**

Ljubljana, November 2012

NINA ŽAGAR

IZJAVA O AVTORSTVU

Spodaj podpisana Nina Žagar, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, izjavljam, da sem avtorica diplomskega dela z naslovom Analiza slovenske zakonske ureditve prisilne poravnave na primeru Merkurja in primerjava z nizozemsko ureditvijo, pripravljenega v sodelovanju s svetovalko dr. Sergejo Slapničar.

Izrecno izjavljam, da v skladu z določili Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami) dovolim objavo diplomskega dela na fakultetnih spletnih straneh.

S svojim podpisom zagotavljam, da

- je predloženo besedilo rezultat izključno mojega lastnega raziskovalnega dela;
- je predloženo besedilo jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, kar pomeni, da sem
 - poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam v diplomskem delu, citirana oziroma navedena v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, in
 - pridobila vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti (v pisni ali grafični obliki) uporabljena v tekstu, in sem to v besedilu tudi jasno zapisala;
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Zakonu o avtorskih in sorodnih pravicah (Ur. l. RS, št. 21/1995 s spremembami);
- se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega diplomskega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom.

V Ljubljani, dne _____

Podpis avtorice: _____

KAZALO

UVOD.....	1
1 OD PREVZEMA PODJETJA DO PRISILNE PORAVNAVE MERKURJA	2
2 PRISILNA PORAVNAVA PO ZAKONU O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU	6
2.1 Postopek prisilne poravnave.....	7
2.2 Načrt finančnega prestrukturiranja dolžnika	11
2.3 Položaj in računovodstvo dolžnika	13
2.4 Položaj upnika in računovodenje odpisa terjatev	15
2.5 Vloga nadzornega sveta in posloводства podjetja v prisilni poravnavi.....	17
2.6 Uvedbe novel zakona	17
3 NIZOZEMSKI ZAKON, KI UREJA ODLOG PLAČIL	18
3.1 Postopek odloga plačil	19
3.2 Glasovanje in potrditev postopka odloga plačil	21
4 ANALIZA PRISILNE PORAVNAVE V PODJETJU MERKUR, D.D.	22
4.1 Razglasitev insolventnosti in predlog prisilne poravnave.....	23
4.2 Prijava terjatev in sestava načrta finančnega prestrukturiranja.....	24
4.3 Poplačila vseh terjatev	25
4.4 Zaključek prisilne poravnave	28
5 IZBOLJŠAVE ZFPPIPP	29
5.1 Zakonska opredelitev insolventnosti podjetja	30
5.2 Izplačila plač, odpravnin in odškodnin med in pred postopkom prisilne poravnave	30
5.3 Plačilo predujma in ostalih stroškov za izvedbo prisilne poravnave	31
5.4 Možnost prekinitve poslovanja podjetja v primeru negativnih vplivov na upnike in izvajanje postopka.....	31
5.5 Vpeljava pomočnika prisilnega upravitelja, hitrejše izvajanje postopkov prisilne poravnave in večji nadzor nad le-temi	32
5.6 Prednost ohranjanja delovanja podjetja.....	33
5.7 V prisilni poravnavi izgubljajo le upniki, lastniki pa ne	33
SKLEP	34
LITERATURA IN VIRI.....	36

UVOD

V Sloveniji je bilo doslej izvedenih približno 300 managerskih prevzemov, ki so sledili logiki, da managerji ustanovijo podjetje in najamejo posojila, s katerimi prevzamejo podjetje, v katerem so managerji. Ker obe družbi obvladujejo isti ljudje, se pogosto zgodi, da po prevzemu prevzeta podjetja ustvarjeni denarni tok podjetja prenakazujejo za poplačilo posojil prevzemniku, kar izčrpava podjetje. Tako ostaja zelo malo sredstev za zagotavljanje zadostne količine obratnega kapitala, potrebnega za normalno poslovanje prevzetega podjetja. Managerji lahko izčrpavajo podjetje na legalen način z dividendami ali na nelegalen način, s slabitvijo sredstev podjetja in prenosi sredstev podjetja na novo matično podjetje. Ker je nastopila še finančna kriza, so se mnoga podjetja zaradi upada denarnega toka soočila z ogromnimi finančnimi težavami, ki so vodila do insolventnosti in vpeljave številnih stečajev in prisilnih poravnav (Petrovič, 2007, str. 36-37).

V Sloveniji so se managerski prevzemi začeli pojavljati šele zadnja leta, prvi managerski odkup je izpeljal Jože Mermal s spornim prevzemom BTC d.d. (Petrovič, 2007, str. 36-37). Prav tako odmevna sta bila prevzema Istrabenz d.d. in Pivovarna Laško d.d. Oba sta pripeljala podjetji v velike finančne težave. V pričujočem delu obravnavam posledice prevzema gospodarske družbe Merkur d.d. (v nadaljevanju Merkur). Prevzem je izpeljalo 67 vodilnih managerjev podjetja, financiran pa je bil s posojili. S finančno krizo so se pogoji za odplačevanje posojil poslabšali in Merkur je pristal v resnih finančnih težavah, ki so vodile do njegove insolventnosti in na koncu tudi do uvedbe prisilne poravnave. V svoji diplomski nalogi se bom osredotočila na analizo zakonodaje prisilne poravnave na primeru reševanja Merkurja in jo primerjala z nizozemskim zakonom, ki ureja odlog plačil. Namen diplomske naloge je predstaviti dejavnike, ki vplivajo na učinkovitost prisilne poravnave, ter jih kritično ovrednotiti.

V prvem poglavju bom na kratko opisala Merkur in managerski prevzem ter opisala kako je gospodarska kriza vplivala na prezadolženo podjetje zaradi prevzema.

V drugem poglavju se bom osredotočila na zakon, ki ureja postopek prisilne poravnave (Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Ur. l. RS, št. 126/07, 40/09, 59/09, 52/10, 106/10-ORZFPPIPP21, 26/11, 47/11, 87/11-ZPUOOD, 23/12, 48/12 Odl.US: U-I-285/10-13, v nadaljevanju ZFPPIPP). Od uvedbe ZFPPIPP leta 2008 so bile do danes sprejete že štiri novele, ki nakazujejo, da je zakon pomanjkljiv. S finančno krizo pa je le-to prišlo še bolj do izraza.

V tretjem poglavju bom predstavila nizozemski zakon, ki ureja postopek odloga plačil (Insolventierecht: Surseance van betaling), ki je primerljiv s slovenskim ZFPPIPP.

V četrtem poglavju bom opisala prisilno poravnavo, ki je bila uvedena v Merkurju. Preučila bom učinkovitost postopkov prisilne poravnave za upnike, za lastnike in za podjetje samo. Opisala bom, zakaj so zaposleni čakali na odpravnine in plače skoraj štiri mesece po razglasitvi insolventnosti in zakaj so dogovarjanja z upniki trajala tako dolgo, da je podjetje skoraj propadlo. Prav tako pa bom primerjala učinkovitost postopka prisilne poravnave, kot ga ureja slovenska zakonodaja, s postopkom, ki se vodi po nizozemski zakonodaji.

Za konec se bom navezala na pomanjkljivosti ZFPPIPP na podlagi prisilne poravnave v Merkurju ter predlagala izboljšave.

Cilj diplomske naloge je preučiti učinkovitost zakonske ureditve prisilne poravnave za upnike in lastnike na primeru Merkurja ter primerjati slovensko zakonodajo z nizozemsko.

1 OD PREVZEMA PODJETJA DO PRISILNE PORAVNAVE MERKURJA

Eno izmed hitro rastočih slovenskih podjetij, Merkur, je podjetje z dolgoletno tradicijo, saj njegovi začetki segajo že v leto 1896. Podjetje je kot edino slovensko trgovsko podjetje uspešno preživelo drugo svetovno vojno in se iz podjetja s približno dvajsetimi zaposlenimi razvilo v podjetje z več kot petsto zaposlenimi. Ob razpadu nekdanje Jugoslavije si je Merkur pridobil vodilno pozicijo na domačem trgu z razvojem in širjenjem prodajne mreže v tujino ter se po letu 1990 preoblikoval v javno delniško družbo. Leta 1998 so se delnice prvič uvrstile v redno trgovanje na Ljubljanski borzi (Merkur, 2011).

Leto 2007 je zaznamoval prevzem Merkurja. Konzorcij lastnikov, na čelu s podjetjem Merfin d.o.o. (v nadaljevanju Merfin), ki je v lasti vodilnih zaposlenih v Merkurju, je v mesecu decembru leta 2007 pridobil 98,5% lastniški delež podjetja Merkur.

Začetki prevzema segajo v že leto 2006, ko je družba Engrotuš d.d. od države odkupila 24,3% lastniški delež v Merkurju. Nato je družba Engrotuš d.d. v mesecu januarju 2007 svoj delež skoraj v celoti prodala bankam, od teh pa je delež kupilo podjetje Merfin. Podjetje Merfin, ki ga je ustanovilo 67 vodstvenih zaposlenih v Merkurju, vključno z vsemi člani uprave, je tako meseca julija 2007 postalo 20,88 % lastnik Merkurja. V mesecih september in oktober leta 2007 je Merfin pridobil še deleže od NFD 1 delniški sklad, Banke Koper d.d. in Gorenjske Banke d.d., Kranj ter tako postal lastnik 49,33 % Merkurja (Prevzemna ponudba in prospekt za prevzem družbe Merkur, d.d., 2007).

S tem je bil Merfin obvezan objaviti prevzemno namero, saj je po zakonu o prevzemih prestopil prevzemni prag. Zakon o prevzemih zahteva, da prevzemnik bodisi deponira

denarni znesek za prevzem ali zagotovi bančno garancijo za svojo celotno obveznost iz prevzemne ponudbe. Merfin se je tako pod vodstvom Bineta Kordeža združil v konzorcij s še štirimi velikimi lastniki Merkurja s ciljem, pridobiti čim več preostalih delnic. Meseca oktobra 2007 so se v konzorcij združile družbe Merfin, Sava, d.d., Banka Koper, d.d., Euro – Veneto, d.o.o. in Interfin naložbe, d.d., ki so skupaj imele v lasti 78,5 % delnic Merkurja.

Tabela 1: Lastništvo prevzemnih podjetij združenih v konzorcij v Merkurju oktobra 2007

Prevzemno podjetje	Lastniški delež (v %)
Merfin, d.o.o.	49,33
Sava, d.d.	20,02
Banka Koper, d.d.	3,61
Euro-Veneto, d.o.o.	3,66
Interfin naložbe, d.d.	1,88
SKUPAJ	78,50

Vir: Prevzemna ponudba in prospekt za prevzem družbe Merkur, d.d., 2007.

Meseca novembra 2007 so prevzemniki podali skupno prevzemno ponudbo za odkup preostalih 21,5 % delnic Merkurja. Prevzemniki – člani konzorcija so za delnice ciljne družbe ponudili celotno plačilo cene v denarju – 405 EUR za delnico.

Agencija za trg vrednostnih papirjev (v nadaljevanju ATVP) je meseca decembra 2007 izdala odločbo, v kateri je ugotovila, da je prevzemna ponudba prevzemnikov uspešna. Prevzemno ponudbo je sprejelo 3.133 imetnikov delnic ciljne družbe, kar je predstavljalo 19,94 % vseh delnic ciljne družbe in prevzemniki so imeli ob koncu prevzemne ponudbe v lasti 98,44 % vseh delnic (Prevzemna ponudba in prospekt za prevzem družbe Merkur, d.d., 2007, Obvestilo o izdaji Odločbe o uspešnosti prevzemne ponudbe, 2007).

Večino prevzema je izpeljal in financiral Merfin. Vodilni zaposleni, zbrani v Merfinu, so za odkup družbe pri bankah najeli skupno za približno 350 milijonov EUR posojil, za katere so zastavili (razen Bineta Kordeža) osebno premoženje in vsi skupaj tudi vse kupljene delnice Merkurja.

Tabela 2: Lastniška struktura Merkurja na dan 31.12.2007

Naziv	Št. delničarjev	Št. delnic	% delnic
Merfin, d.o.o.	1	837.457	63,80
Sava, d.d.	1	262.841	20,02
Banka Koper, d.d.	1	119.474	9,10
Euro – Veneto, d.o.o.	1	48.000	3,66
Interfin naložbe, d.d.	1	24.691	1,88
Zaposleni	17	1.246	0,09
Druge pravne osebe	33	4.422	0,34
Drugi delničarji	851	14.454	1,11
SKUPAJ	906	1.312.585	100,00

Vir: Merkurgroup (2010).

Na 18. skupščini so lastniki 17. januarja 2008 z 99,99 % zastopanih glasov sprejeli sklep o umiku delnic družbe Merkur, z oznako MER, z organiziranega trga vrednostnih papirjev. Ljubljanska borza je na podlagi Pravil Ljubljanske borze 7. marca 2008 Merkurjeve delnice izključila iz borzne kotacije. Prav tako je prišlo do iztisnitve malih delničarjev, kar so napovedali že v prevzemni ponudbi.

Namen prevzema je bilo 100 % obvladovanje Merkurja in preko njega celotne Skupine Merkur s strani prevzemnikov. Prevzemniki so izkazali skupen interes za nemoteno uresničevanje zastavljene strategije razvoja Skupine Merkur, krepitev vodilnega položaja Merkurja na domačem trgu in zagotavljanje doseganja vodilnega položaja v tehnični trgovini v jugovzhodni Evropi.

Prevzemniki so delnice deloma kupili z lastnimi sredstvi, v večjem delu pa s posojili bank, za katera so pridobili garancije. Namen prevzemnikov je bil delno servisirati stroške, povezane z zadolževanjem, in sicer z načrtovanimi prejetimi dividendami ciljne družbe.

Skozi leta razvijanja Merkurja se je navedeno kazalo tudi skozi dobro poslovanje. Najbolj očitni skok čistega dobička je viden v letu 2007, in sicer za 33,39 milijonov EUR ali 55 % več kot leto poprej. Prav tako so se za več kot 15 % povečali prihodki od prodaje, ki so znašali 1,15 milijarde EUR, skoraj 50 % rast pa so dosegli tudi v tujini.

Po projekcijah posameznikov iz leta 2007, naj bi Merkur zagotovil 15 % rast prodaje v petih letih (2008-2013) in podvojil število zaposlenih na skupaj več kot 8.500 (Prevzemna ponudba in prospekt za prevzem družbe Merkur, d.d., 2007).

Vendar pa se je s prihodom finančne krize stanje Merkurja poslabšalo in letno poročilo 2009 je razkrilo, da je Merkur v letu 2009 dosegel 0,9 milijarde EUR prihodkov od prodaje, kar je bilo 30,9 % manj kot leto poprej. Vzrok za težave v financiranju je bil

managerski prevzem, ki je bil financiran s posojili preko Merfina. Preostalo premoženje je bilo skoraj v celoti porabljeno za zavarovanje bankam, kar je popolnoma obremenilo družbo (Načrt finančnega prestrukturiranja družbe Merkur – trgovina in storitve, d.d., 2010).

V spodnji tabeli so prikazani pomembni kazalniki od leta 2006 do leta 2009, kjer je razvidno kako se je poslovanje Merkurja v letu 2009 poslabšalo glede na napovedi.

Tabela 3: Pomembni kazalniki poslovanja v letih 2006 – 2009 (v tisoč EUR)

Postavka	2006	2007	2008	2009	Načrt 2009
Prihodki od prodaje	999.029	1.151.497	1.266.778	875.179	1.564.714
Kosmati dobiček od prodaje	183.303	206.355	241.380	176.610	293.068
EBITDA	48.543	38.438	47.899	4.377	
Dobiček/izguba iz poslovanja	36.765	23.306	33.805	-11.442	53.705
Čista donosnost prihodkov (v %)	2,1	2,8	1,7	-16,1	
Zaposleni – stanje 31.12	4.075	4.524	5.102	4.829	

Vir: Merkurgroup (2010).

Iz zgornje tabele je razvidno, da so bili prihodki od prodaje precej nižji od načrtovanih. Po načrtih naj bi Merkur povečal prihodke od prodaje iz približno 1,26 milijarde EUR v letu 2008 na 1,56 milijarde EUR v letu 2009. Prav tako naj bi se povečal kosmati dobiček od prodaje iz 206,3 milijonov EUR na 293 milijonov EUR. Vendar pa je managerski prevzem in tudi finančna kriza položaj močno poslabšala, saj se je dobiček iz načrtovanih 53 milijonov EUR prevesil v izgubo kar v višini 11 milijonov EUR.

Zadolženost družbe se je povečevala še zaradi hude gospodarske krize, ki se je sovpadala s slabim stanjem Merkurja zaradi managerskega prevzema. Banke so zaradi slabih pogojev v letih 2008 in 2009 začele umikati posojila iz Merfina, ki je bil glavni med prevzemniki Merkurja, s tem pa se je pri istih bankah povečevala zadolženost Merkurja. Premoženje, ki ga je Merkur imel je bilo v celoti uporabljeno le za zniževanje zadolženosti do posamezne banke, kateri je bilo dano v zavarovanje. Svežega denarja za izvedbo prestrukturiranja, predvsem pa za ohranjanje zadolženosti, odnose s kupci in dobavitelji, pa ni bilo. Hkrati so obveznosti do dobaviteljev rasle, obseg poslovanja je bil vse nižji, kar je povzročilo

dodaten negativen učinek na poslovanje in vse večje siromašenje obratnih sredstev (Načrt finančnega prestrukturiranja družbe Merkur – trgovina in storitve, d.d., 2010).

Najbolj očitno je bilo poslabšanje kreditne sposobnosti in omejitve pri zadolževanju za financiranje dejavnosti, prav tako je bilo obremenilno povečanje stroškov financiranja, kar se je odražalo v vse višjih stroških obrestih (Načrt finančnega prestrukturiranja družbe Merkur – trgovina in storitve, d.d., 2010).

2 PRISILNA PORAVNAVA PO ZAKONU O FINANČNEM POSLOVANJU, POSTOPKIH ZARADI INSOLVENTNOSTI IN PRISILNEM PRENEHANJU

Meseca septembra 2009 je v Merkurju začela upadati prodaja, nastale so težave z zagotavljanjem likvidnosti, predvsem pa s poplačevanjem posojil, ki jih je imel Merkur zaradi managerskega prevzema. Vse to je prišlo v ospredje s krizo, ki je v Sloveniji nastala predvsem zaradi zaostrenih pogojev pridobivanja posojil slovenskih bank na mednarodnem bančnem trgu, kar je v drugi fazi privedlo tudi do upočasnitve dinamike dajanja posojil realnemu sektorju. Spremembe pogojev financiranja so bile vidne prek naraščanja obrestnih mer in skrajšanja ročnosti posojil (Prašnikar & Cirman, 2008).

V Merkurju je tako kriza razkrila šibke razvojne strategije, predvsem to, da je velikopotezna in vplivala tudi na poslovanje v bankah, ki niso hotele podaljšati zapadlih terjatev (Križnik, 2010, 3. Decembra).

Zaradi vseh težav, ki so se začele pojavljati v Merkurju, so odgovorni videli rešitev, predvsem za zaposlene in upnike, v vpeljavi postopka prisilne poravnave.

Postopek prisilne poravnave je podrobno opisan v Zakonu o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju – ZFPPIPP, ki je s 1. Oktobrom 2008 v celoti nadomestil ureditev v dveh zakonih, in sicer Zakon o finančnem poslovanju podjetij (Ur. l. RS, št. 54/99, 110/99, 97/00 Odl.US: UI 264/99-40, 50/02 Skl.US: U-I-135/00-60, 93/02 Odl.US: U-I-135/00-77, 117/06-ZDDPO-2, 31/07, 33/07-ZSReg-B, 38/07 Skl.US: U-I-117/07-7, 58/07 Odl.US: U-I-117/07-19, 126/07-ZFPPIPP), v nadaljevanju ZFPPOd) in Zakon o prisilni poravnavi, stečaju in likvidaciji (Ur. l. RS, št. 67/93, 74/94 Odl.US: U-I-17/94, 8/96 Odl.US: U-I-114/95, 25/97-ZJSRS, 39/97, 1/99-ZNIDC, 52/99, 101/01 Odl.US: Up-148/01, 42/02-ZDR, 58/03-ZZK-1, 10/06 Odl.US: U-I-253/04-11, 126/07-ZFPPIPP), v nadaljevanju ZPPSL).

Ključni cilji nove slovenske ureditve v ZFPPIPP so bili (Tzslo (2011), Predlog zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju, 2007, str. 2):

1. omogočiti pravno varnost na trgu in spodbuditi gospodarsko stabilnost in rast,
2. čim bolj povečati vrednost premoženja dolžnika,
3. zagotoviti ustrezno ravnotežje med prodajo premoženja zaradi plačila upnikov in finančnim prestrukturiranjem dolžnika,
4. zagotoviti enako obravnavo upnikov, ki so do dolžnika v enakem položaju,
5. omogočiti pravočasno, učinkovito in nepristransko presojo položaja insolventnosti,
6. ohraniti vrednost stečajne mase zaradi sorazmerne razdelitve med upnike,
7. zagotoviti pregledno in predvidljivo pravno ureditev postopkov zaradi insolventnosti, ki vključuje spodbudo za zbiranje in razširjanje informacij ter
8. priznati sedanje pravice upnikov in oblikovati jasna pravila za določanje vrstnega reda plačila terjatev.

S sprejemom novega insolventnega zakona sta bili vpeljani dve pomembni novosti v postopku prisilne poravnave (Hieng, 2008, str. 15-27):

- *v postopku prisilne poravnave, ne morejo več sodelovati upniki oziroma terjatve, ki so nastale po začetku postopka prisilne poravnave, tudi če so nastale na podlagi pravnih poslov, sklenjenih po začetku postopka prisilne poravnave, ki so bili potrebni, da je dolžnik med postopkom prisilne poravnave lahko nadaljeval proizvodnjo oziroma poslovanje; takšne terjatve se poplačajo v celoti in sklepi iz prisilne poravnave nanje ne učinkujejo;*

- *nezapadle terjatve, ki se ne obrestujejo, se ne prijavijo v znesku, zmanjšanem (diskontiranem) za indeks cen življenjskih potrebščin za čas od dneva začetka postopka prisiljene poravnave do dneva, ko bi terjatev zapadla v plačilo, temveč se prijavijo v celotnem znesku; to pomeni, da prisiljena poravnava učinkuje na celotni znesek terjatve, nastale do začetka postopka, tudi, če ta do takrat še ni zapadla v plačilo; razumljivo pa je, da zato obresti, predvidene v načrtu finančnega prestrukturiranja, tečejo šele od zapadlosti terjatve v plačilo.*

2.1 Postopek prisilne poravnave

Merkur je z odločitvijo uvedbe postopka prisilne poravnave moral vložiti predlog za prisilno poravnavo v treh mesecih po nastanku insolventnosti. Upošteva slovensko zakonodajo, se zanjo podjetje odloči, kadar je prepričano, da lahko z načrtom finančnega prestrukturiranja in uspešno izpeljano prisilno poravnavo trajno izboljša svoje ekonomsko-finančno stanje in omogoči uspešno nadaljevanje poslovanja.

ZFPPIPP dolžniku, ki je dalj časa plačilno nesposoben oziroma prezadolžen priznava interes, da izvede finančno reorganizacijo in si s tem zagotovi svoj nadaljnji obstoj. Za dosego tega interesa ima pravico predlagati upnikom sklenitev prisilne poravnave (Volk, 2004).

V postopku prisilne poravnave se uporabljajo tri osnovna načela postopkov zaradi insolventnosti. Prvo načelo je načelo enakega obravnavanja upnikov, ki pomeni temeljno razliko med novim ZFPPIPP in starim zakonom. Po starem zakonu je dolžnik terjatve upnikov lahko razvrstil v različne razrede ter upnikom ponudil različne deleže in različne roke plačila. Novi ZFPPIPP pa predpisuje, da mora po novem dolžnik vsem upnikom ponuditi enake pogoje za zmanjšanje in odložitev plačila njihovih navadnih terjatev ter celotno poplačilo prednostnih in zavarovanih terjatev (ZFPPIPP, 2008, 46., 48., 49. člen).

Drugo načelo, ki opredeljuje vodenje postopka tako, da se zagotovijo najugodnejši pogoji glede višine plačila in rokov za plačilo terjatev upnikov, je načelo zagotavljanja najboljših pogojev za plačilo upnikov.

Načelo hitrosti postopka je opredeljeno kot tretje in pomeni, da mora sodišče svoja procesna dejanja v postopku zaradi insolventnosti izvajati v rokih, določenih z ZFPPIPP, ter si z izvajanjem svojih pristojnosti nadzora nad upraviteljem prizadevati, da upravitelj vsa dejanja v postopku zaradi insolventnosti opravi v rokih, določenih v tem zakonu. Sodišče in drugi državni organi morajo prednostno obravnavati zadeve, v katerih je kot stranka postopka udeležen stečajni dolžnik ali katerih izid vpliva na potek stečajnega postopka (ZFPPIPP, 2008, 46., 48., 49. člen).

Poleg treh splošnih načel se uporabljata še dodatni posebni temeljni načeli:

- načelo uravnoveženosti interesov upnikov za plačilo njihovih terjatev in interesa insolventnega dolžnika za njegovo finančno prestrukturiranje ter
- načelo razkritja finančnega položaja in poslovanja dolžnika.

Postopek prisilne poravnave se vodi z namenom, da se dolžniku, ki je postal insolventen, omogoči finančno prestrukturiranje, na podlagi katerega postane kratkoročno in dolgoročno plačilno sposoben, in upnikom zagotovijo ugodnejši pogoji plačilo njihovih terjatev, kot če bi bil nad dolžnikom začet stečajni postopek (ZFPPIPP, 2008, 136. člen).

Skladno s 137. členom ZFPPIPP mora dolžnik upnikom v postopku prisilne poravnave razkriti svoj finančni položaj in poslovanje ter jim dati vse informacije, potrebne za presojo:

1. ali je dolžnik insolventen,
2. ali bo izvedba načrta finančnega prestrukturiranja omogočila tako finančno prestrukturiranje dolžnika, da bo postal kratkoročno in dolgoročno plačilno sposoben, in
3. ali bodo upnikom s potrditvijo prisilne poravnave, ki jo predlaga dolžnik, zagotovljeni ugodnejši pogoji plačila njihovih terjatev, kot če bi bil nad dolžnikom začet stečajni postopek.

Uvedbe prisilne poravnave ni dovoljeno predlagati, če se je že začel stečajni postopek. Merkur je moral zato, v skladu z veljavno zakonodajo, v primeru uvedbe postopka prisilne poravnave že ob vložitvi predloga za prisilno poravnavo verjetno izkazati, da bo z ukrepi finančnega prestrukturiranja odpravil vzroke svoje insolventnosti in, da bodo s tem upniki na podlagi prisilne poravnave dosegli ugodnejše pogoje za plačilo svojih terjatev, kot pa če bi se izvedel stečajni postopek.

Pred začetkom postopka prisilne poravnave mora dolžnik predložiti predlog za začetek postopka, ki mora vsebovati identifikacijske podatke o dolžniku in zahtevek, da sodišče začne postopek prisilne poravnave nad dolžnikom. V predlogu je potrebno predložiti tudi poročilo o finančnem položaju in poslovanju dolžnika, revizorjevo poročilo, načrt finančnega prestrukturiranja, poročilo pooblaščenega ocenjevalca vrednosti podjetja in dokaz o plačilu takse za sklep o začetku postopka prisilne poravnave in začetnega predujma. Poročilo o finančnem položaju in poslovanju podjetja mora vsebovati računovodske izkaze (bilanco stanja, izkaz poslovnega izida in denarnih tokov) in pojasnila k izkazom, ki jih mora revidirati revizor, seznam navadnih in podrejenih upnikov, seznam ločitvenih upnikov ter znesek povprečnih mesečnih stroškov rednega poslovanja dolžnika v zadnjem letu pred datumom bilance stanja (ZFPPIPP, 2008, 141.,142. člen).

Postopek prisilne poravnave vodijo sodnik, upravitelj prisilne poravnave in upniški odbor. Upravitelja in člane upniškega odbora imenuje sodišče s sklepom o začetku postopka prisilne poravnave.

Upravitelj ima zelo pomembno funkcijo v postopku prisilne poravnave, saj mora pripravljati redna poročila o poteku postopka ter v izrednih poročilih na zahtevo sodišča ali upniškega odbora predložiti svoje pisno poročilo o posamezni zadevi, ki je pomembna za potek postopka ali varovanje ali uresničitev interesov upnikov v tem postopku (Jager, 2011).

Naloge upravitelja so tudi: nadzorovanje poslovanja dolžnika, sestava poročila o izidu glasovanja o sprejetju prisilne poravnave, sklic prve seje upniškega odbora, izrek ali priznanje terjatev ali prerokanje (Jager, 2011).

ZFPPIPP določa, da mora biti število članov upniškega odbora liho in ne sme biti manjše kot tri ter ne večje kot enajst. Za člane upniškega odbora so imenovani upniki, ki so imetniki navadnih terjatev do dolžnika v najvišjem skupnem znesku. V postopku prisilne poravnave se na pobudo upnikov z najmanj desetino glasovalnih pravic posamezen član upniškega odbora lahko razreši in imenuje novi.

V 87. členu ZFPPIPP so določene pristojnosti upniškega odbora, in sicer odloča o mnenju ali soglasju o zadevah, določenih z zakonom, obravnava poročila, ki jih mora v skladu z zakonom predložiti upravitelj ter izvaja druge pristojnosti določene z zakonom.

Sodišče poda predlog za začetek postopka prisilne poravnave s prilogami v 8 dneh po vložitvi, če pridobi popolno dokumentacijo in so izpolnjeni vsi pogoji. Prav tako mora v 8 dneh po prejemu predloga odločiti in izdati sklep o predlogu, ki ga mora isti dan objaviti na spletnih straneh AJPES. Sklep vsebuje identifikacijske podatke o insolventnem dolžniku, odločitev sodišča o začetku postopka ter znesek predujma za stroške postopka prisilne poravnave in rok za založitev predujma. Dolžnik mora nato v skladu s sklepom v predpisanem roku, ki ne sme biti krajši od osem in ne daljši od 15 dni od prejema sklepa, založiti predujem za stroške postopka (ZFPPIPP, 2008, 153., 154. člen).

Upniki so obveščeni o začetku prisilne poravnave na strani AJPES, kjer sodišče objavi oklic o prisilni poravnavi. Oklic o začetku postopka mora vsebovati podatke o sodišču, ki vodi postopek, identifikacijske podatke o insolventnem dolžniku, identifikacijske podatke o upravitelju in datum oklica. Oklic hkrati poziva vse upnike, naj prijavijo svoje terjatve v enem mesecu po objavi oklica ter navaja pravne posledice o zamudi roka za prijavo terjatev (ZFPPIPP, 2008, 155. člen).

O sprejetju ponudbe za prisilno poravnavo odločajo upniki z glasovanjem. Vsak upnik, katerega terjatev do insolventnega dolžnika je v postopku prisilne poravnave priznana ali verjetno izkazana, ima pravico glasovati o prisilni poravnavi. Upnikom, ki se s prisilno poravnavo odpovedo večjim zneskom terjatev, pripadajo večje glasovalne pravice (ZFPPIPP, 2008, 200. člen).

Sodišče mora objaviti in izdati sklep o potrditvi prisilne poravnave v treh delovnih dneh po prejemu poročila upravitelja o izidu prisilne poravnave, s katerim potrdi prisilno poravnavo, če je dosežena večina, potrebna za sprejetje. V sklepu navede delež plačila terjatev upnikov, roke za njihovo plačilo in obrestno mero, po kateri se bodo obrestovale terjatve upnikov v času od začetka postopka prisilne poravnave do poteka roka za njihovo plačilo. Potrjena prisilna poravnava učinkuje za vse terjatve upnikov do dolžnika, ki so nastale do začetka postopka prisilne poravnave, ne glede na to, ali je upnik to terjatev prijavil v postopku prisilne poravnave (ZFPPIPP, 2008, 209., 210., 212. člen).

Če se po potrditvi prisilne poravnave izkaže, da lahko dolžnik v celoti in ne le v zmanjšanem obsegu izpolni terjatev upnikov, ne da bi se zaradi tega zmanjšala njegova sposobnost za redno izpolnjevanje tekočih obveznosti do upnikov, lahko vsak upnik, katerega terjatev je bila zmanjšana zaradi potrjene prisilne poravnave, v šestih mesecih po poteku roka za izvršitev potrjene prisilne poravnave zahteva od sodišča razveljavitev potrjene prisilne poravnave. Če sodišče ugodi zahtevi za razveljavitev, s sklepom naloži

dolžniku, da mora v roku, ki ne sme biti daljši od enega leta od pravnomočnosti sklepa, plačati neplačani del terjatev, za katere je učinkovala potrjena prisilna poravnava (Gale Robežnik & Kuhar Puc, 2005).

Prav tako lahko vsak upnik, za terjatev katerega učinkuje potrjena prisilna poravnava, od sodišča zahteva, da razveljavi potrjeno prisilno poravnavo, če je bila sprejeta na goljufiv način. Tožbo za uveljavitev je treba vložiti v dveh letih po pravnomočnosti sklepa o potrditvi prisilne poravnave.

2.2 Načrt finančnega prestrukturiranja dolžnika

Merkur, kot insolventni dolžnik, je moral sodišču hkrati s predlogom prisilne poravnave predložiti načrt finančnega prestrukturiranja, ki je najpomembnejši del in je moral biti skrbno izdelan, saj so morali upniki v njem videti možnost poplačila svojih terjatev. V nasprotnem primeru bi se lahko zgodilo, da bi upniki izrazili nestrinjanje in prisilne poravnave ne bi izglasovali.

Po 145. členu ZFPPIPP mora načrt finančnega prestrukturiranja vsebovati naslednje:

1. opis dejstev in okoliščin, iz katerih izhaja, da je dolžnik insolventen;
2. predlog prisilne poravnave;
3. oceno deleža plačila nezavarovanih terjatev upnikov in rokov za njihovo plačilo, če bi bil nad dolžnikom začet stečajni postopek;
4. opis drugih ukrepov finančnega prestrukturiranja, ki jih bo dolžnik izvedel, in za vsakega od teh ukrepov časovni načrt izvedbe, oceno stroškov izvedbe in oceno učinkov izvedbe ukrepa na odpravo vzrokov insolventnosti ter kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobnost dolžnika;
5. opis dejstev in okoliščin, iz katerih izhaja, da bo dolžnik sposoben izpolniti vse svoje obveznosti v skladu s predlagano prisilno poravnavo.

Načrt finančnega prestrukturiranja mora potem pregledati pooblaščen omenjevalec vrednosti podjetja in ob pregledu pripraviti svoje poročilo. Pooblaščen omenjevalec vrednosti podjetij je tudi odgovoren upnikom za škodo, ki jim jo povzroči s kršitvijo pravil stroke ocenjevanja vrednosti podjetij pri pripravi svojega poročila, do višine 150.000 EUR (ZFPPIPP, 2008, 146. člen).

Po začetku postopka prisilne poravnave lahko insolventni dolžnik spremeni načrt finančnega prestrukturiranja samo tako, da (ZFPPIPP, 2008, 180. člen):

1. upnikom ponudi višji delež plačila njihovih navadnih terjatev, višje obresti ali krajše roke za njihovo plačilo, kot jih je ponudil s prejšnjim predlogom prisilne poravnave;

2. upnikom ponudi višje število delnic ali nominalni znesek osnovnega vložka, kot ga je ponudil s prejšnjim predlogom prisilne poravnave (če je dolžnik organiziran kot kapitalska družba in če so upniki imetniki zavarovanih ali podrejenih terjatev);
3. upnikom da alternativno ponudbo glede zavarovalnih terjatev, če take ponudbe ni dal s predlogom prisilne poravnave (če je dolžnik organiziran kot kapitalska družba in če so upniki imetniki zavarovanih ali podrejenih terjatev).

Spremenjen načrt finančnega prestrukturiranja mora pregledati pooblaščen ocenjevalec vrednosti podjetja, za vse te spremembe pa je potrebno dovoljenje sodišča (ZFPPIPP, 2008, 180., 181., 182. člen)

Dolžnik lahko svojo finančno reorganizacijo izvede z različnimi metodami (Jager, 2011):

- prestrukturiranje obstoječih virov financiranja (povečanje osnovnega kapitala);
- zagotovitev novih denarnih (likvidnih) sredstev (odprodaja dela premoženja, najem posojil);
- prestrukturiranje proizvodnje (zmanjšanje števila zaposlenih, zmanjšanje drugih stroškov v proizvodnji);
- zmanjšanje in odložitev plačila terjatev.

Merkur se je odločil za zmanjšanje in odložitev plačila terjatev in povečanje osnovnega kapitala.

Sprememba osnovnega kapitala se lahko izvede na dva načina (ZFPPIPP, 2008, 186. člen):

1. S povečanjem osnovnega kapitala z novimi stvarnimi vložki (terjatvami upnikov).
2. Z zmanjšanjem osnovnega kapitala zaradi pokrivanja nepokrite izgube ter hkrati s povečanjem osnovnega kapitala z novimi stvarnimi vložki (terjatvami upnikov).

V prvem primeru se izguba ne pokriva z osnovnim kapitalom, ampak upniki preoblikujejo svoje terjatve v deleže podjetja in postanejo družbeniki podjetja, s tem pa odgovorni tudi za pokrivanje izgube.

Pogostejši je drugi način saj se najprej pokrije izguba z zmanjšanjem osnovnega kapitala, nato pa se s preoblikovanjem terjatev upnikov v deleže podjetja poveča osnovni kapital in spremenijo razmerja med družbeniki podjetja.

V vsakem primeru mora dolžnik upoštevati 144. člen ZFPPIPP vsem upnikom ponuditi enako število delnic oziroma enak nominalni znesek osnovnega vložka za vsak evro terjatve (za nezavarovane terjatve); upnikom, ki so imetniki zavarovanih terjatev lahko ponudi večje število delnic ali večji nominalni znesek osnovnega vložka za vsak evro zavarovane terjatve, prenesene kot stvarni vložek – od števila delnic/nominalnega zneska, ki ga ponuja za vsak evro navadne terjatve; upnikom, ki so imetniki podrejenih terjatev

lahko ponudi manjše število delnic ali manjši nominalni znesek osnovnega vložka za vsako evro podrejene terjatve, prenesene kot stvarni vložek – od števila delnic/nominalnega zneska, ki ga ponuja za vsak evro navadne terjatve.

Z vidika dolžnika to pomeni, da se njegovi dolgovi do upnikov spremenijo v lastniški delež, izražen v delnicah, ki pozitivno vpliva na solventnost ter zmanjšanje njegovih obveznosti. Upniki pa s tem zmanjšajo terjatve in postanejo solastniki podjetja.

Skupščina insolventnega dolžnika mora sprejeti ustrezen sklep o spremembi osnovnega kapitala v štirih mesecih po začetku postopka prisilne poravnave. Skupščino je potrebno sklicati vsaj 15 dni pred dnem zasedanja skupščine. Na spletnih straneh sodišče objavi poziv upnikom za vpis in vplačilo delnic. Upnik mora hkrati z vpisom delnic opraviti tudi njihovo vplačilo s stvarnim vložkom tako, da na dolžnika prenese svojo terjatev, hkrati pa s tem dejanjem upniki opravijo tudi glasovanje o sprejetju prisilne poravnave (Plavšak, 2008, 153).

Upravitelj mora pripraviti poročilo o vpisu in vplačilu novih delnic, kjer mora za vsakega upnika zapisati znesek terjatve, ki jo je prenesel na dolžnika in število novih delnic, ki mu pripadajo, ugotovitev upravitelja, ali je postopek vpisa in vplačila novih delnic uspešen in izračun skupnega števila novih delnic in zneska povečanega osnovnega kapitala (Plavšak, 2008, 153).

Če je prisilna poravnava potrjena, nastopita dve vrsti učinkov postopka spremembe osnovnega kapitala (Plavšak, 2008, 153):

- učinkovati začne prenos upnikove terjatve na dolžnika, zato delnice veljajo kot vplačane. Ko terjatev upnika preide na dolžnika, postane dolžnik hkrati sam svoj upnik, zato terjatev preneha, in
- osnovni kapital se poveča v skladu s številom in nominalnim zneskom novih delnic.

Dolžnik mora predlagati vpis spremembe osnovnega kapitala v sodni register v 15 dneh po pravnomočnosti sklepa o potrditvi prisilne poravnave.

Zmanjšanje in odložitev plačila terjatev je v praksi najbolj pogost ukrep finančnega prestrukturiranja. ZFPPIPP določa, da mora dolžnik ponuditi vsaj 50% poplačilo terjatev v obdobju največ štirih let. Izplačilo upnikovih terjatev je praviloma le v denarju, glede na to, da je po začetku postopka prisilne poravnave to vsebina njegove obveznosti. Nobene ovire pa ni za to, da posamezni upnik pristane na možnost, da namesto denarne sprejme nedensarno izpolnitev dolžnikove obveznosti. Tako mu lahko dolžnik ponudi izpolnitev tudi v nedensarni obliki (Jager, 2011).

2.3 Položaj in računovodstvo dolžnika

Po ZFPPIPP mora dolžnik razkriti upnikom svoj finančni položaj in poslovanje ter jim dati vse informacije, potrebne za presojo, ali je res plačilno nesposoben ter ali bo izvedba načrta finančnega prestrukturiranja omogočila, da bo postal kratkoročno in dolgoročno plačilno sposoben. Upniki morajo presoditi tudi, ali bodo na podlagi potrjene prisilne poravnave bolje poplačani, kot bi bili, če bi se nad dolžnikom začel stečajni postopek (Hieng, 2008, str. 15, 16).

Priprava popolnega predloga za začetek prisilne poravnave in dobrega načrta finančnega prestrukturiranja je najpomembnejša naloga dolžnika, kar je veljalo tudi za Merkur. Z dobro pripravo ima podjetje možnost prepričati upnike, da bo sposobno izpolniti obveznosti iz predlagane prisilne poravnave (Hieng, 2008, str. 15, 16).

Kot sem že omenila, predlog prisilne poravnave vsebuje poročilo o finančnem položaju in poslovanju dolžnika, revizorjevo poročilo in njegovo mnenje brez pridržka, načrt finančnega prestrukturiranja ter poročilo pooblaščenega ocenjevalca vrednosti podjetja s pritrdilnim mnenjem.

V 151. členu ZFPPIPP je določeno, da sme dolžnik po uvedbi postopka prisilne poravnave opravljati samo redne posle v zvezi z opravljanjem svoje dejavnosti in poravnavanjem svojih obveznosti iz teh poslov. Za redno poslovanje družbe so v 34. členu istega zakona opredeljena plačila:

- terjatve upnikov do družbe, ki so v postopku zaradi insolventnosti prednostne terjatve; plač in nadomestila plač, odškodnin za poškodbe ter davkov in prispevkov;
- tekočih stroškov poslovanja, kot so elektrika, voda in podobno;
- tekočih dobav blaga ali storitev, potrebnih za redno poslovanje družbe;
- davka na dodano vrednost in trošarin.

Zakon prav tako izrecno prepoveduje razpolaganje z dolžnikovim premoženjem, razen v obsegu, potrebnem za redne posle, najem posojil, dajanje poroštev in avalov ter opravljanje poslov ali drugih dejanj, katerih posledica je neenakomerno obravnavanje upnikov.

Za dolžnikovo računovodstvo med postopkom prisilne poravnave veljajo splošni predpisi (Zakon o gospodarskih družbah (Uradni list RS, št. 65/09-UPB3, 83/09 Odl.US: U-I-165/08-10, Up-1772/08-14, Up-379/09-8, 33/11, 91/11, 100/11 Skl.US: U-I-311/11-5, 32/12, 57/12, v nadaljevanju ZGD), Slovenski računovodski standardi, v nadaljevanju SRS) in akti ter njegove računovodske usmeritve.

Na podlagi sklenjene prisilne poravnave dolžnik odpiše tisti del obveznosti do upnikov, ki ga ne bo poravnal. V 41. členu ZFPPIPP je določeno, da se v izkazu poslovnega izida družbe ne pripoznajo prihodki zaradi prenehanja obveznosti družbe na podlagi zmanjšanja terjatev v skladu s potrjeno prisilno poravnavo. Družba mora v znesku odpisa obveznosti

pokriti preneseno izgubo in za morebitno razliko do celotnega zneska teh obveznosti oblikovati kapitalske rezerve. Družba, ki je oblikovala kapitalske rezerve, ne sme izvesti rednega zmanjšanja osnovnega kapitala prej kot v 10 letih po pravnomočnosti sklepa o potrditvi prisilne poravnave in tudi ne pred potekom roka za izpolnitev vseh obveznosti po potrjeni prisilni poravnavi (Hieng, 2008, str. 15, 16).

Določba je razumljiva, saj preprečuje, da bi si družbeniki na podlagi postopka zmanjšanja osnovnega kapitala (posredno) izplačali kapital, oblikovan na račun zmanjšanja obveznosti do upnikov.

2.4 Položaj upnika in računovodenje odpisa terjatev

Upniki odločajo o poteku prisilne poravnave z glasovanjem. Pravico do glasovanja imajo le tisti, ki so svoje terjatve prijavili v enem mesecu po objavi oklica o začetku postopka prisilne poravnave. Upniki, ki svojih terjatev niso prijavili, sicer nimajo glasovalne pravice, obdržijo pa pravico do poplačila svojih terjatev v skladu s sklenjeno prisilno poravnavo, kar pomeni, da kljub neglasovanju delijo usodo ostalih upnikov.

Glasovalna pravica posameznega upnika je odvisna od skupnega zneska vseh njegovih priznanih in verjetno izkazanih terjatev po stanju ob začetku postopka. Priznane terjatve so tiste pravočasno prijavljene terjatve, ki jih prizna upravitelj in jih kot takšne vključi v osnovni ali dopolnjeni seznam preizkušenih terjatev, ki ga predloži sodišču. Verjetno izkazane terjatve so pravočasno prijavljene terjatve, ki jih je upravitelj, drug upnik ali sam dolžnik prerekal, sodišče pa jih je na podlagi opisa dejstev in priloženih listin opredelilo kot verjetne (Hieng, 2008, str. 17).

V 60. členu ZFPPIPP je določeno, da mora zahtevk za priznanje terjatve, po katerem se presoja delež glasovalnih pravic, vsebovati znesek glavnice terjatve, kapitalizirani znesek morebitnih obresti, obračunanih za obdobje od dospelosti terjatve do začetka postopka (če upnik uveljavlja obresti) ter znesek stroškov, ki so mu nastali z uveljavljanjem terjatve v sodnem ali drugem postopku pred začetkom postopka (če upnik uveljavlja stroške).

Pravne posledice začetka postopka prisilne poravnave nastanejo za vse terjatve upnikov, ki so nastale do začetka postopka prisilne poravnave, razen za (ZFPPIPP, 2008, 21., 24. člen):

- zavarovane terjatve – terjatev upnika, ki je zavarovana z ločitveno pravico (zastavno, pridržno), ta pa daje upniku pravico do plačila njegove terjatve iz posebnega dolžnikovega premoženja pred plačilom terjatev drugih upnikov;
- prednostne terjatve – plače in nadomestila plač za zadnje 3 mesece pred začetkom postopka, odškodnine za poškodbe povezane z delom, odškodnine za poklicne bolezni ter davke in prispevke;

- izločitvene pravice – dajejo upniku pravico do izločitve stvari, ki ne pripadajo dolžniku, ampak pripadajo njemu ali tretjim osebam;
- vzajemno neizpolnjene dvostranske pogodbe – na podlago katerih do začetka postopka prisilne poravnave niti dolžnik niti upnik delno ali v celoti nista izpolnila svoje obveznosti.

Upniki z zavarovanimi in prednostnimi terjatvami nimajo pravice glasovati o prisilni poravnavi.

Za ugotavljanje vrednosti terjatev upnikov so pomembne tudi nekatere pretvorbe le-teh. Nedenarne terjatve upnikov se z začetkom postopka prisilne poravnave pretvorijo v denarne terjatve po tržni vrednosti ob začetku postopka prisilne poravnave. Terjatve izražene v tuji valuti se z začetkom postopka pretvorijo v terjatve, izražene v EUR, po tečaju, ki ga objavlja Banka Slovenije na dan začetka postopka prisilne poravnave. Medsebojne terjatve dolžnika in upnika se z začetkom postopka prisilne poravnave štejejo za pobotane, ne glede na to, ali so že zapadle v plačilo (Plavšak, 2008, 139-140).

Upravitelj se mora v enem mesecu po preteku roka za prijavo terjatev o vsaki pravočasno prijavljeni terjatvi izreči, ali jo prereka ali priznava. Terjatev je priznana, če je ne prerekajo niti upravitelj niti upniki. Upniki imajo namreč 15 dni po objavi seznama preizkušenih terjatev čas za ugovor. Ugovor lahko vložijo proti terjatvam drugih upnikov, če seznam ne vsebuje upnikove pravočasno prijavljene terjatve ali če so podatki o prijavljeni terjatvi nepravilni (ZFPPIPP, 2008, 61., 62., 63. člen).

Sodišče mora objaviti osnovni seznam preizkušenih terjatev v treh delovnih dneh po prejemu. Če upnik terjatev prereka, je upravitelj dolžan v osmih dneh po poteku roka za vložitev ugovora o prerekanju terjatev dopolniti osnovni seznam preizkušenih terjatev. Nazadnje sodišče odloči, katere terjatve so dokončno priznane ali prerekane, ter o tem s sklepom obvesti upravitelja. Le-ta na podlagi sklepa oblikuje dokončni seznam preizkušenih terjatev (ZFPPIPP, 2008, 69., 70. člen).

Za upnika so podatki o dolžnikovi nesposobnosti sproti poravnati obveznosti in blokiran račun znamenje, da je unovčljivost terjatev, ki jih izkazuje do svojega dolžnika, vprašljiva. Dvom postane še večji, ko dolžnik vloži predlog za prisilno poravnavo. Ob tem se zastavlja vprašanje, kdaj naj upnik, glede na pravila vrednotenja računovodskih postavk, ukrepa oziroma popravi vrednost svojih terjatev zaradi oslabitve in v kolikšnem znesku (Hieng, 2008, str. 17, 18).

Po SRS 5 je oslabitev obvezna, če obstajajo nepristranski dokazi, da je prišlo pri terjatvi, izkazani po odplačni vrednosti, do izgube, ki se kaže kot razlika med knjigovodsko

vrednostjo terjatve in sedanjo vrednostjo pričakovanih prihodnjih denarnih tokov. Izguba bremeni prevrednotevalne poslovne odhodke v zvezi s terjatvami.

Pri obračunu davka od dohodkov pravnih oseb se odpis terjatve prizna kot odhodek na podlagi pravnomočnega sklepa o potrditvi prisilne poravnave, upnik pa ima tudi možnost, da si (z zmanjšanjem obračunanega DDV) od odpisanega zneska terjatve povrne obračunani DDV (Hieng, 2008, str. 17, 18).

2.5 Vloga nadzornega sveta in posloводства podjetja v prisilni poravnavi

ZFPPIPP prinaša novosti tudi za delo članov nadzornih svetov, saj zaostruje odgovornost organov vodenja in nadzora. Ena od nalog posloводства je spremljanje in preverjanje kapitalske ustreznosti ter stalno razpolaganje z zadovoljivim nivojem dolgoročnih virov financiranja glede na obseg in vrste poslov. Hkrati ZFPPIPP uvaja odškodninsko odgovornost za člane posloводства in nadzorne svete za škodo, nastalo upnikom.

Z uvedbo novele (Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju, Ur. l. RS, št. 52/10, v nadaljevanju ZFPPIPP-C) in novim 489.a členom ZFPPIPP so določene kazenske določbe glede prekrškov poslovodstev ali nadzornih organov, ki so pred uvedbo postopka zaradi insolventnosti ravnali v nasprotju z zakonom.

Poslovodstvo je kaznovano z globo od 800 do 4100 evrov, če ob nastanku insolventnosti:

1. v nasprotju s 34. členom ZFPPIPP izvaja plačila in sprejema nove obveznosti ter izvaja postopke, ki postavljajo upnike v neenak položaj;
2. v roku enega meseca ne pripravi poročila o ukrepih finančnega prestrukturiranja z vsemi potrebnimi analizami in mnenji ter ga pravočasno ne predloži v sprejem nadzornemu svetu ali skupščini;
3. v zakonitih rokih ne izvede vseh potrebnih postopkov, bodisi za začetek postopka prisilne poravnave bodisi stečajnega postopka.

Po potrditvi prisilne poravnave mora poslovodstvo sodišču za vsako koledarsko trimesečje sestaviti poročilo o izvajanju ukrepov finančnega prestrukturiranja in njihovih učinkov na dolžnikovo kratkoročno in dolgoročno plačilno sposobnost (Kunšek, 2010).

2.6 Uvedbe novel zakona

Novi zakon ZFPPIPP je v veljavi od leta 2008 in je doživel kar nekaj sprememb. Za prisilno poravnavo sta pomembni noveli ZFPPIPP-C in ZFPPIPP-D (Zakon o spremembah

in dopolnitvah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju, Uradni list RS, št. 26/11, v nadaljevanju ZFPPIPP-D).

Novela ZFPPIPP-C obsega skoraj sto členov dopolnitev, sprememb ali novosti. Prinaša nov pododdelek 3.6.4 z naslovom "Zbornica upraviteljev in disciplinska odgovornost upraviteljev", s katerim uvaja zbornico upraviteljev, ki bo zagotavljala nenehno izobraževanje upraviteljev, sprejela kodeks dobre poslovne prakse in dajala upraviteljem priporočila za uveljavljanje dobre poslovne prakse ter poleg ministrstva opravljala nadzor nad upravitelji. Prav tako so določena natančna pravila o disciplinski odgovornosti upraviteljev. Novela uzakonja tudi dodatno možnost dotoka svežega kapitala, dokapitalizacijo, v postopkih prisilne poravnave z novimi vložki, ki jih lahko vplačajo upniki, sedanji lastniki in tudi novi investitorji (tretje osebe). Pomembna sprememba za upnike pa je črtanje države kot prednostne upnice. Konkretno to pomeni, da neplačani davki za zadnje leto pred začetkom insolventnega postopka niso več prednostna terjatev, tako imajo prednost v prvi vrsti terjatve zaposlenih (Matejčič, 2010, št. 24).

Novela ZFPPIPP-D uvaja v ureditvi prisilne poravnave novi, drugi odstavek 143. člena, ki določa, da mora dolžnik s predlogom prisilne poravnave upnikom ponuditi najmanj 50 % poplačilo v obdobju, ki ne sme biti daljše od štirih let. S to novelo naj bi upnikom zagotovili dodatno varstvo pravic ter večje možnosti za poplačilo njihovih terjatev.

Slovenski ZFPPIPP lahko v delu, ki se nanaša na postopek prisilne poravnave, primerjamo z zakonom, ki ureja odlog plačil, ki je uveljavljen na Nizozemskem. V naslednjem poglavju bom predstavila nizozemski zakon, ki ureja odlog plačil, ter ga v nekaterih točkah primerjala s slovenskim ZFPPIPP.

3 NIZOZEMSKI ZAKON, KI UREJA ODLOG PLAČIL

Zakon, ki ureja stečaj na Nizozemskem priznava tri različne vrste sodnih postopkov v primeru insolventnosti: stečaj, odlog plačil in prestrukturiranje dolga. Vse tri vrste postopkov so vključene v Priloge A, B in C k evropski uredbi o insolventnosti (ES) št. 1346/2000 z dne 29. maja 2000, UL L 160 (spremenjena januarja 2005, COM 2004, 827).

V nizozemskem zakonu je določeno, da je prestrukturiranje dolga namenjeno le fizičnim osebam, stečaj pa lahko uvedejo pravne ali fizične osebe. Odlog plačil je namenjen pravnim osebam, ki se lahko izvede tudi z reorganizacijo podjetja. V nadaljevanju bom podrobneje opisala postopek odloga plačil, saj je primerljiv s slovensko ureditvijo prisilne poravnave (Faillissementswet).

Odlog plačil je opredeljen kot splošen odlog plačila v korist dolžnika in njegovih upnikov ter predstavlja začasno situacijo za rešitev začasnih likvidnostnih težav dolžnika.

Dolžnik, ki predvideva, da ne bo mogel več plačati svojih dolgov, ko ti zapadejo, lahko na sodišču vloži vlogo za odlog plačil. Sodišče takoj odobri začasen odlog in imenuje upravitelja. Med postopkom dolžnik ne sme upravljati svojega premoženja brez nadzora ali odobritve upravitelja. Odlog plačil ne velja za prednostne terjatve, kar je skupaj z zahtevami za obveščanje javnosti, eden od glavnih razlogov, zakaj odlog plačil redko vodi k izboljšanju dolžnikovih finančnih težav (Chorus, Gerver & Hondius, 2006, str. 222).

Odlog plačil lahko privede do (Polak, 2011, str. 321-346):

1. Celotnega poplačila upnikov.
2. Delnega poplačila pri postopni likvidaciji.
3. Zasebnega sporazuma.
4. Potrditve sodnega sporazuma.
5. Stečaja, kadar sporazuma ni mogoče doseči.

Bistvena razlika v primerjavi s slovenskim zakonom, ki ureja prisilno poravnava je, da mora pri odlogu plačil dolžnik predvideti, da ne bo mogel več plačevati zapadlih obveznosti. Postopek je primeren le za pravne osebe in ga ne morejo predlagati upniki, temveč le dolžnik sam.

Prav tako kot prisilna poravnava, pa je postopek odloga plačil namenjen ohranjanju in reorganizaciji podjetja.

3.1 Postopek odloga plačil

Sodišče takoj po prejemu vloge za odlog plačil začasno odobri odlog ter imenuje enega ali več upraviteljev, ki bodo nadzirali in pomagali pri vodenju družbe. Podjetje je z začasno odobritvijo odloga plačil takoj vpisano v centralni insolventni register in s tem se postopek tudi uradno začne (Faillissementswet).

V času začasne odobritve lahko sodišče določi sodnega komisarja, ki ima vlogo svetovalca. Uporaba sodnega svetovalca je v praksi zelo pogosta, saj je njegova vloga v postopku vedno večja. Pomaga namreč upravitelju pri pomembnih odločitvah, kot so zaslišanje prič, pri nominaciji odpustitve upravitelja itd (Polak, 2011, str. 321-346).

Med odlogom plačil od dolžnika ni mogoče zahtevati plačila dolgov zato vsi rubeži na neprednostne terjatve prenehajo, v nasprotju pa, kot že omenjeno, odlog plačil ne velja za prednostne terjatve.

Po približno 2-4 mesecih od vložitve vloge in začetkom začasnega odloga plačil, sodišče vpokliče upnike na zaslišanje o zahtevi odloga plačil, kar pripomore k oblikovanju odločitve sodišča za potrditev odloga plačil. Na sodišču imajo pravico pričati vsi upniki,

tudi tisti ki ne uveljavljajo svojih terjatev. Po zaslišanju upniki glasujejo o odlogu, ki vpliva na dokončno odločitev sodišča o odobritvi odloga plačil. Sodišče ni dolžno odložiti plačil in lahko po uradni dolžnosti prošnjo zavrne, če se mu to zdi koristno in pomembno na podlagi pridobljenih informacij (Polak, 2011, str. 321-346).

3.1.1 Zavrnitev odloga plačil

Razlogi, zaradi katerih lahko sodišče zavrne odlog plačil so:

1. Če upniki predstavljajo več kot četrtino terjatev ali če tretjina upnikov glasuje proti odlogu plačil. Pri glasovanju se ne upoštevajo prednostne terjatve in terjatve za plačila plač.
2. Če obstaja možnost, da bo dolžnik upnike prevaral.
3. Če prospekt, o reorganizaciji ne zagotavlja, da bo dolžnik v določenem času izpolnil kriterije do upnikov.

V primeru, da se sodišče odloči odlog zavrniti, lahko po uradni dolžnosti pri tej sodbi razglasi stečaj dolžnika. Razglasitev stečaja je v praksi zelo pogosta, saj zakon sodišču omogoča največje zavarovanje interesov upnikov (Polak, 2011, str. 321-346).

3.1.2 Vloga upravitelja

Z imenovanjem enega ali več upraviteljev le-ti takoj prevzamejo nadzor nad poslovanjem družbe. Čeprav odlog ni dokončno potrjen, je dolžnik dolžan vse posle in transakcije voditi preko upravitelja. Dolžnik med postopkom ne izgubi premoženja, tako kot v primeru stečaja, vendar pa izgubi svobodo do upravljanja in odločanja. Pri upravljanju in odločanju morata dolžnik in upravitelj delovati skupaj in sprejemati pomembne odločitve. Upravitelj sme samostojno upravljati premoženje/posle le, če je dolžnik posloval brez njegovega dovoljenja, in samostojno upravljanje premoženja/poslov predstavlja prevzem poslovanja in popravilo nastale škode. Če upravitelj škode ne more popraviti, le-ta za njo ni odgovoren. Prav tako mora upravitelj vsako trimesečje sodišču oddati poročilo o poslovanju podjetja (Polak, 2011, str. 321-346).

Sodišče lahko odlog plačil razveljavi po predlogu sodnega komisarja, upravitelja oziroma enega ali več upnikov. V naslednjih taksativno navedenih primerih pa je sodišče dolžno razveljaviti odlog plačil (Faillissementswet):

1. če dolžnik med odlogom ravna nepošteno s premoženjem;
2. če dolžnik ravna v škodo svojim upnikom;
3. če dolžnik pride v nasprotje z zakonom;
4. če se dolžnik ne uspe držati določb, ki jih je določilo sodišče, ali ki so bile dogovorjene z upraviteljem;

5. če se poraja vprašanje ali je odlog plačil še zaželen ali je predvideno, da dolžnik po poteku postopka ne bo mogel izpolniti vseh kriterijev.

Pristojnost dolžnika v tem primeru je, da sodišču predloži umik odloga plačil in s tem dovoli, glede na finančno stanje, nadaljevanje plačil ali pa je primorano razglasiti stečaj (Faillissementswet).

3.2 Glasovanje in potrditev postopka odloga plačil

Ko je odlog plačil začasno odobren, se lahko dolžnik dogovori za odlog plačil z uporabo reorganizacije. To odločitev mora dolžnik sprejeti v času, ko se sodišče odloča, ali bo odlog dokončno potrjen ali ne, torej v največ dveh mesecih od vložitve vloge za odlog plačil.

Dolžnik ima torej od zaprositve odloga do dejanske potrditve ali med samim postopkom odloga čas, da upnikom predstavi načrt reorganizacije ter poplačila terjatev in prepriča, da bo odlog pozitivno deloval. Če se upniki strinjajo in sodišče načrt potrди, je odlog sprejet za vse upnike, za katere potrjen odlog deluje (Polak, 2011, str. 321-346).

Ko je sporazum dosežen, sodišče določi (Faillissementswet):

1. Dan, ko mora upravitelj predložiti zahtevke unovčenih terjatev. Ta datum je lahko določen preko sodniškega komisarja ali sodišča.
2. Dan in uro, ko se bo sodniški komisar in svet posvetoval in odločil o potrjenem odlogu.

Upravitelj mora državni register ("Staatscourant") obvestiti o sprejetem odlogu, pomembnih odločitvah in poteku odloga. Državni register z objavo teh podatkov zagotavlja javnost objave, kar pomeni, da so z objavo vsi upniki obveščeni o podrobnostih odloga.

Upniki morajo upravitelju predložiti svoje zahtevke terjatev z dokazi, da so terjatve do dolžnika resnične. Upoštevajo se le navadne terjatve, saj odlog deluje le zanje. Prednostne terjatve morajo biti poplačane v celoti razen, če je z upniki dogovorjeno drugače. Upravitelj mora predložiti terjatve v potrditev sodišču, skupaj s podatki o dolžniku, ter listo vseh terjatev in zneskov. Seznam s potrjenimi in spornimi terjatvami je lahko razširjen, če pride do prepozno prijavljene terjatve. V pristojnosti upravitelja je, da na srečanju poda mnenje o vsaki priznani in sporni terjatvi, dolžnik in upravitelji pa se na to mnenje lahko pritožijo. Sodni komisar in sodišče nato odločita, katere terjatve so vključene v glasovanje (Polak, 2011, str. 321-346).

Ko je seznam terjatev dokončen, se lahko prične glasovanje o potrjenem odlogu. Za sprejem sklepa je potrebno soglasje navadne večine terjatev objavljenih priznanih in

sprejetih upnikov, ki skupaj predstavljajo najmanj polovico zneska priznanih terjatev. Izid glasovanja je dokončen in kasnejše spremembe v številu upnikov ali zneskih terjatev ne vplivajo na izid glasovanja (Polak, 2011, str. 321-346).

Sodišče ali sodni komisar lahko na zahtevo dolžnika ali upraviteljev na podlagi utemeljene odločitve ponudi sporazum, bodisi če:

- tri četrtine terjatev priznanih in sprejetih upnikov glasuje za potrditev odloga, in
- je zavrnitev sporazuma rezultat glasovanja enega ali več upnikov proti, ki pri upoštevanju vseh okoliščin in odstotku premoženja, ki ga lahko pričakujejo, niso prišli do razumne odločitve za glasovanje (Faillissementswet).

Postopek odloga plačil je potrjen z vsebino potrditve odloga, glasovanjem in izidom glasovanja. Pri potrditvi odloga ima sodišče od 8 do 14 dni časa za sodno obravnavo odloga. Na obravnavi se lahko upniki pisno pritožijo sodnemu komisarju, kjer obrazložijo zavrnitev poravnave (Polak, 2011, str. 321-346).

Sodišče mora v naslednjih primerih, ki veljajo tudi v stečajnem postopku, zavrniti poravnavo (Faillissementswet):

1. če se skupni znesek terjatve po sprejetju odloga znatno poviša;
2. če izvajanje sporazuma ni zajamčeno;
3. če je sporazum goljufija enega ali več upnikov, ali je z uporabo drugih nepoštenih virov bil v ta namen razkrit stečaj;
4. če plače in stroški strokovnjakov in upraviteljev niso v rokah upraviteljev ampak so odložene ali zavarovane;
5. če je kurator, ki deluje zunaj Nizozemske, v glaven postopku dal svojo privolitev k sporazumu; razen če sodišče meni, da v sporazum finančni interesi upnikov niso prizadeti.

Postopek odloga plačil se konča takoj, ko je sprejeta poravnava. Lahko se zgodi, da se začasni odlog konča, ker je odlog dokončno sprejet. Odlog plačil traja toliko časa, dokler ni sprejeta poravnava, vendar največ 18 mesecev. Odbreni sporazum je zavezujoč za vse upnike, za katere odlog deluje, torej tudi za upnike, ki niso predložili zahtevkov za terjatve, ki niso glasovali ali so glasovali proti (Polak, 2011, str. 321-346).

4 ANALIZA PRISILNE PORAVNAVE V PODJETJU MERKUR, D.D.

V nadaljevanju podajam analizo postopka prisilne poravnave v Merkurju, ki je bil uveden iz uvodoma omenjenih razlogov. Težave Merkurja so se spomladi 2010 začele resno kazati z zagotavljanjem likvidnosti, na dan pa so prišli tudi prikriti dogodki poslovanja v času, ko je bil predsednik uprave Bine Kordež. Na skupščini meseca julija 2010 so se zgodile pomembne kadrovske spremembe na najvišjih ravneh. Bineta Kordeža je, kot predsednika

uprave, zamenjal Bojan Knuplež, v novi nadzorni svet Merkurja pa so izvolili tudi predstavnika velikih upnikov Save d.d. in Gorenjske Banke d.d., Kranj. S tem so banke pridobile in prevzele nadzor nad potekom reševanja Merkurja. Odrejena je bila tudi ponovna revizija letnega poročila za leto 2009.

4.1 Razglasitev insolventnosti in predlog prisilne poravnave

Po obravnavi novega letnega poročila revizijske hiše KPMG, ki je prikazoval 180 milijonov EUR izgube, medtem, ko je prvo letno poročilo prikazovalo, da je Skupina Merkur ustvarila 1,9 milijonov EUR dobička, je Merkur v sredini meseca septembra 2010 razglasil insolventnost.

Prvotno revizorjevo mnenje je bilo preklicano zaradi sumov, da je prejšnja uprava prikrila nekatere pomembne dokumente in dogodke, s čimer je bil rezultat Merkurja za 130 milijonov EUR boljši kot v resnici. V novem, revidiranem letnem poročilu so bili razkriti tudi nekateri pomembni dogodki, ki so na koncu prikazali izgubo Merkurja. Eno pomembnih razkritij je bilo dano posojilo družbi HTC Dva d.o.o., ki ga je Merkur iz kratkoročnega preoblikoval v dolgoročno. Ker le-ta ni imela nobenega neobremenjenega premoženja, s katerim bi zagotavljala poplačilo, je oslabitev posledično zmanjšala tekoči poslovni izid. Oslabitev dobrega imena in zmanjšanje neopredmetenih sredstev sta še dodatno vplivali na zmanjšanje poslovnega izida. Prav tako je bilo potrebno prevrednotiti nepremičnine in povečati vrednosti osnovnih sredstev, kar se je kazalo v povečanih rezervah za pošteno vrednost v kapitalu, obveznostih za odložene davke in povečanju celotne izgube.

Izguba tekočega leta v Merkurju je torej skupaj, s prenesenimi izgubami dosegla polovico osnovnega kapitala in je ni bilo mogoče pokriti v breme prenesenega dobička ali rezerv družbe. Uprava Merkurja je z namenom rešitve največjega slovenskega trgovca, posegla po možnosti prisilne poravnave.

Po nizozemskem zakonu bi bilo za reševanje Merkurja verjetno že prepozno, saj bi moral dolžnik sam predlagati postopek ustavitve plačil. Nizozemski zakon ne vsebuje določbe, po kateri je podjetje prisiljeno uvesti postopek odloga plačil, v primeru Merkurja pa je bilo podjetje prisiljeno razglasiti insolventnost na podlagi slovenskega zakona.

Uprava Merkurja je kot prvi ukrep navedla dokapitalizacijo družbe, v kombinaciji pretvorbe dolgov v lastniške deleže in vplačila svežega kapitala. Kot pričakovano, lastniki niso bili sposobni sodelovati pri dokapitalizaciji, saj tudi sami niso imeli dovolj denarja zaradi velikih prevzemnih posojil, zato so vse stavili na pomoč bank in pripravo ustreznega načrta finančnega prestrukturiranja glede Merkurjevih naložb, poplačila upnikov in načina poplačila (Tekavec, 2010, 21. oktober).

Osnovni načrt reševanja družbe je temeljil na dokapitalizaciji, odpisu dolga, zamenjavi dolga za lastniški delež in na reprogramu terjatev.

4.2 Prijava terjatev in sestava načrta finančnega prestrukturiranja

Sestava načrta finančnega prestrukturiranja je najpomembnejši del v postopku prisilne poravnave, saj natančno določa, v kolikšnem deležu in v kakšnem časovnem obdobju bodo upniki poplačani. Za lastnike je pomembno predvsem, da si podjetje čim prej in čim bolje opomore, saj je s tem njihov delež v družbi več vreden. Upniki pa se na drugi strani najbolj zanimajo za to, kako bodo terjatve poplačane in v kakšnem deležu, saj se želijo odpovedati čim manjšemu deležu.

V Merkurju so v načrtu finančnega prestrukturiranja upnikom skladno s 144. členom ZFPPIPP ponudili:

- Naj bodisi pristanejo na zmanjšanje in odložitev zapadlosti svojih navadnih terjatev, in sicer z odpisom svojih terjatev za 40 %, preostanek pa bodo dobili izplačan v petih letih. Obrestna mera v obdobju od začetka prisilne poravnave do poteka odloženega roka za njihovo plačilo je bila 0 %.
- Ali pa te terjatve prenesejo na dolžnika kot stvarni vložek na podlagi povečanja osnovnega kapitala.

Pri tem je navadnim upnikom Merkur ponudil delnice po 53 EUR (prvotno pa po 57,50 EUR), ločitvenim upnikom, ki imajo svoje terjatve zavarovane, pa po 40 EUR na delnico. Nove delnice, ki so bile izdane v postopku povečanja osnovnega kapitala zaradi prenosa terjatev na dolžnika, so dajale imetnikom pravico do udeležbe pri upravljanju družbe (glasovalno pravico), pravico do udeležbe pri dobičku in pravico do sorazmernega dela preostalega dela premoženja po likvidaciji ali stečaju družbe. Vse izdane delnice so bile kosovne, navadne, imenske, nematerializirane delnice (Načrt finančnega prestrukturiranja družbe – Čistopis po 180. členu ZFPPIPP (2008); Merkur – trgovina in storitve, d.d., 2011)

Najnižji skupni znesek navadnih ali zavarovanih terjatev, ki so jih upniki morali prenesti na dolžnika kot stvarni vložek, da je bilo mogoče uspešno uresničiti dolžnikovo finančno prestrukturiranje, je znašal 85 milijonov EUR. Dolžnik je, hkrati s povečanjem, izvedel tudi poenostavljeno zmanjšanje osnovnega kapitala zaradi pokrivanja nepokrite izgube. Nominalni znesek zmanjšanja osnovnega kapitala je znašal 53 milijonov EUR.

Glede na načrt finančnega prestrukturiranja je imel Merkur kar za 376 milijonov EUR dolgov do navadnih upnikov ter 310 milijonov EUR dolgov do ločitvenih upnikov. V načrtu finančnega prestrukturiranja so bile navedene tudi prednostne terjatve na dan 30. junij 2010, in sicer čiste plače zaposlenih za mesec junij 2010, prispevki in davki iz kosmatih plač (ZPIZ, ZZZS, DURS), prispevki in davki od plač (kot obveznosti

izplačevalca plač – ZPIZ, ZZZS, DURS), odpravnine, darilni boni in kartice zaupanja (Načrt finančnega prestrukturiranja družbe Merkur – trgovina in storitve, d.d., 2010).

Pomembni del finančnega prestrukturiranja je bilo tudi 40 milijonov EUR vredno novo posojilo za obratna sredstva, kar je bila tudi glavna točka nestrinjanja z bankami upnicami.

Po predložitvi načrta finančnega prestrukturiranja se je uprava odločila za kompromisno rešitev in sprejela ponudbo sindikata 11 bank za posojilo v znesku 35 milijonov EUR, preostanek pa so pridobili pri dobaviteljih. Nekatere banke pri zagotavljanju posojila niso želele sodelovati, čeprav so ocenjevalci podjetij pojasnili, da bi bili upniki bolje poplačani v prisilni poravnavi kot v stečaju. Pritiski bank, ki so na začetku odobrile posojilo le za pol leta, so privedli do dodatnega člena v posojilni pogodbi, ki pravi, da so po šestih mesecih upravičene preveriti uresničevanje načrta. Če poslovanje ne bi potekalo po načrtu, bi banke lahko odpoklicale posojilo ali pa bi Merkur za dana posojila moral zagotoviti druga ustrezna zavarovanja. S posojilno pogodbo se je Merkur zavezal tudi, da bo dobljeni denar uporabil izključno za nabavo blaga in storitev, ki so povezane z družbo, na primer prevoz, skladiščenje. (Ka.K, 2011, 11. januar).

Celoten finančni učinek prisilne poravnave, predviden v načrtu finančnega prestrukturiranja Merkurja, je torej znašal 85 milijonov EUR iz naslova prenosa terjatev (navadne in ločitvene terjatve) na dolžnika kot stvarni vložek, na podlagi povečanja osnovnega kapitala, 122 milijonov EUR iz naslova zmanjšanja navadnih terjatev, vključujoč poročstva. Za preostanek 183 milijonov EUR obveznosti, pa je učinek prisilne poravnave tudi v odlogu plačila teh obveznosti, ki bodo plačane v petih letih od pravnomočno potrjene prisilne poravnave brez obresti (Načrt finančnega prestrukturiranja družbe Merkur – trgovina in storitve, d.d., 2010).

Odločitev za prisilno poravnavo je bila pravilna, saj bi, če bi se Merkur odločil za stečaj, celotno premoženje dolžnika predstavljalo stečajno maso, ki se unovči za plačilo stroškov stečaja in plačilo terjatev upnikov. Predviden čas trajanja stečajnega postopka bi bil 5,5 let, kolikor bi bilo po oceni potrebno, da se zaključijo vsi postopki. V načrtu finančnega prestrukturiranja so bili stroški stečaja ocenjeni na 26,5 milijonov EUR (Načrt finančnega prestrukturiranja družbe Merkur – trgovina in storitve, d.d., 2010).

Po nizozemskem postopku odloga plačil lahko podjetje prav tako uveljavi reorganizacijo, ki jo mora predstaviti upnikom. Načrt morajo upniki in sodišče potrditi na podlagi možnosti za dejansko izvedbo.

4.3 Poplačila vseh terjatev

Upniki Merkurja so morali prijaviti svoje terjatve, ki jih je nato pregledal upravitelj. Upravitelj je imel za pregled vseh prijavljenih terjatev in izdelavo osnovnega seznama preizkušenih terjatev en mesec časa.

V osnovnem seznamu je terjatve prijavilo 3227 upnikov v vrednosti 549,6 milijonov EUR, od tega jih je prisilni upravitelj priznal za 524 milijonov EUR, prerekal pa jih je za 24 milijonov EUR. Največje upnice so bile banke Nova KBM d.d., Abanka Vipava d.d., Deželna banka Slovenije d.d. in Probanka d.d., ki so imele navadne in zavarovane terjatve. Zgolj navadne terjatve so prijavili Nova Ljubljanska banka d.d. in Raiffeisen Banka d.d. Zavarovane terjatve pa so imeli Gorenjska Banka d.d. Banka Koper d.d., Banka Sparkasse d.d., SKB Banka d.d., Factor banka d.d., Banka Celje d.d. in Hypo Alpe-Adria Bank d.d. Med največjimi nebančnimi upniki so bili Gorenje, d.d., Salonit Anhovo d.d., Acroni, d.o.o., Gorenje GTI, d.o.o., Cementarna Trbovlje d.d. in Cinkarna Celje d.d. Visoke terjatve je prijavila tudi Merkurjeva divizija Mersteel, d.o.o., in sicer za 52,8 milijonov EUR, ter Merkur International d.o.o. Beograd – za 22,5 milijonov EUR. Družba HTC Dva d.o.o., prek katere je Merkur kreditiral Merfin Bineta Kordeža in drugih menedžerjev, pa je izkazala za 15 milijonov EUR navadnih terjatev (Gole & Križnik, 2011, 5. februar).

Po ugovorih na osnovni seznam preizkušenih terjatev je bil meseca marca 2011 objavljen končni seznam preizkušenih terjatev, ki ga je potrdilo sodišče. Navadni upniki naj bi po načrtu v prisilni poravnavi prejeli skoraj 62 % poplačilo svojih terjatev, kar je kot pozitivno opredelil tudi prisilni upravitelj, saj je poplačilo precej večje kot, če bi prišlo do stečaja. V primeru stečajnega postopka bi bil delež plačila nezavarovanih terjatev, ugotovljen kot odstotek med ocenjeno likvidacijsko vrednostjo sredstev in vrednostjo navadnih nezavarovanih terjatev (z upoštevanjem navadnih nezavarovanih terjatev iz naslova garancij, poroštev in tožb) le 26 % (Načrt finančnega prestrukturiranja družbe Merkur – trgovina in storitve, d.d., 2010).

Kot poseben problem se je v postopku prisilne poravnave pokazalo poplačilo obveznosti do zaposlenih. Čeprav so uprava, revizor in odvetniki tolmačili zakon tako, da gre za prednostno terjatev, pa zakon ni napisan tako nedvoumno in ga je upravitelj tolmačil drugače.

Uprava je v načrtu finančnega prestrukturiranja opredelila vse odpravnine in odškodnine kot prednostne terjatve, vendar pa prisilni upravitelj teh plačil ni potrdil. Upravitelj je menil, da so zaposleni do izplačila sicer upravičeni, a da gre po tolmačenju zakona za izplačilo starih obveznosti. V 21. členu ZFPPIPP so opredeljene prednostne terjatve, vendar med njimi ni odpravnin v postopku prisilne poravnave, ampak le v stečaju. Vodstvo Merkurja in prisilni upravitelj so takoj pozvali sodišče ter odgovorne pri sestavi zakona za bolj podrobno razlago tega člena.

Prisilni upravitelj je tako potrdil odpravnine, odškodnine in plače oziroma nadomestila za plače šele, ko so objavili avtentično razlago Stečajnega zakona (Ur. l. RS, št. 106/2010 in št. 47/2011) v Uradnem listu, po kateri se neizplačane odpravnine zaposlenim, odpuščenim pred prisilno poravnavo, štejejo kot prednostne.

V nizozemskem zakonu v zvezi s tem ni nobenega dvoma, saj je jasno napisano, da so vse obveznosti do zaposlenih prednostno poplačane.

Sanacijski program Merkurja pa za zaposlene ni bil prav nič obetaven, saj je predvideval obsežna odpuščanja. Načrtovali so prenehanje delovnega razmerja za kar 141 zaposlenih, vendar pa jih je mnogo prekinilo razmerje po lastni volji. Nekateri so se predčasno upokojili, drugi zamenjali delovno mesto, tretji so spadali v zaščitene kategorije (invalidi, starejši, mladi starši na starševskem dopustu in člani sveta delavcev ter sindikalni zaupniki v času trajanja imunitete), ki so dobili odpovedi, ko jim poteče zaščita. Sicer pa je bilo v večjem delu skrčeno število delovnih mest v komercialnih in finančnih službah (Redno poročilo insolventnega dolžnika Merkur, d.d., 2011).

Po pričakovanju so upniki začeli objavljati javne dražbe za prodajo delnic, najprej Hypo Alpe-Adria Bank International, nato pa tudi ostali upniki Merfina. S tem so izkoristili možnost zunaj sodnega poplačila s prodajo zastavljenega premoženja in začeli razlastitev Merfina, preko katerega so managerji izvedli managerski odkup Merkurja. Upniki Merfina so se za dražbo odločili, ker jim le-ta ob zapadlosti ni poravnal obveznosti in ker je to edini zakonsko dopustni način za unovčenje tovrstnih instrumentov zavarovanja, v tem primeru delnic Merkurja.

Na skupščini so s potrebno večino glasov podprli dokapitalizacijo s konverzacijo terjatev, pri kateri so sodelovali navadni upniki, torej vse banke, ki imajo nezavarovane terjatve do Merkurja, in predvsem večji dobavitelji. Po sprejeti dokapitalizaciji so imeli upniki en mesec časa za vpis kapitala in kot so predvidevali, je bilo najmanj 85 milijonov EUR terjatev konvertiranih v lastniške deleže. Na podlagi mnenja prisilnega upravitelja je sodišče, v roku treh dni, tudi uradno potrdilo uspešno izpeljano dokapitalizacijo, ki je v veljavo stopila ob potrditvi prisilne poravnave (Redno poročilo insolventnega dolžnika Merkur, d.d., 2011).

Poleg dokapitalizacije je bila za Merkur pomembna tudi struktura reprogramiranja terjatev. Pri reprogramu so bile udeležene banke, ki so že pristopile k odobritvi likvidnostnega posojila, in še nekateri drugi finančni upniki. Reprogramiranje predvideva, da se do leta 2016 zamrzne odplačevanje vseh glavnih posojil. Dolgoročna in zavarovana posojila, ki jih je okoli 300 milijonov EUR evrov, se spremenijo v vzdržni dolg, ki predstavlja posebno kategorijo bilance stanja. Vzdržni dolg bo podaljšan pod posebnimi pogoji, z rastočo obrestno mero. Obrestna mera je bila prvo leto samo enoodstotna, do leta 2016 pa bo

postopoma zrasla na šest odstotkov. To je pomembno, saj je bila družba na začetku sanacije razbremenjena visokih stroškov za obresti, kar je ugodno vplivalo na tekoče poslovanje (Redno poročilo insolventnega dolžnika Merkur, d.d., 2011).

4.4 Zaključek prisilne poravnave

Sodišče je sredi meseca julija 2011 izdalo sklep o izglasovani prisilni poravnavi v Merkurju, ki je postal pravnomočen sredi meseca avgusta istega leta. Prisilno poravnavo je namreč podprlo 95,35 % upnikov. Vsi ukrepi, ki so jih zastavili v načrtu finančnega prestrukturiranja, so se uspešno izpeljali oziroma so še v teku. Predvsem odobritev posojila je omogočila dopolnitev zalog na prodajnih mestih in v skladiščih. Kupci so se začeli vračati v Merkur in na podlagi tega so bili obeti optimistični ter so kazali na večjo prodajo in izboljšanje poslovanja. Uspešno se je izboljšala tudi likvidnost, znižali so se stroški, zmanjšalo število odgovornih oseb za prodajni program, ki je osnovna dejavnost, optimizirala se je dobava blaga v trgovske centre, prevozniki stroški in vozni park, znižale so se plače vodstvenemu kadru in pospešeno so se lotili izterjav (Merkur, 2011).

Iz rednih poročilih dolžnika je bilo razvidno, da so v podjetju že v začetku leta 2011 začeli obračunavati odhodke za obresti od posojil pri bankah v skladu z načrtom finančnega prestrukturiranja ter da so se prihodki od prodaje blaga in storitev povečali. Ne glede na to, da je Merkur takrat še vedno posloval z izgubo v višini 2 milijonov EUR, se je učinkovitost vseh ukrepov za izboljšanje poslovanja začela močneje kazati v drugem četrtletju leta 2011, ko so se prihodki od prodaje blaga in storitev povišali. Pozitiven je bil tudi neto izid financiranja, na kar je vplivalo kar nekaj poslovnih dogodkov, predvidenih v skladu z Načrtom finančnega prestrukturiranja. Izvedena je bila prodaja dela finančnih sredstev (delnice Gorenjska banka d.d., Kranj) z dobičkom, izkazan je bil finančni prihodek za izplačano vmesno dividendo Gorenjske banke za leto 2010, negativno pa je na izid financiranja vplivalo četrtletno prevrednotenje finančnih sredstev v breme finančnih odhodkov (Redno poročilo insolventnega dolžnika Merkur, d.d., 2011).

Kot sem že omenila, je s prestrukturiranjem prišlo do večjega števila odpuščanj. Na začetku leta 2010 je bilo v Merkurju 2675 zaposlenih, konec leta 2010 pa 2142. Na začetku sanacije se je govorilo o nameri za 1000 odpuščenih v skupini, samo v Sloveniji je bilo predvideno 400 zaposlenih (Redno poročilo insolventnega dolžnika Merkur, d.d., 2011).

Na podlagi vseh dejstev se je prisilna poravnava glede odpuščanja zaposlenih v Merkurju precej ugodno iztekla. Število odpuščenih je bilo občutno manjše od predvidenega, kar pa ne pomeni, da je bilo vse izpeljano optimalno. Za poplačilo vseh dolgov bo potrebno uspešno poslovati ter leta 2016 bo zagotovo znano, ali je družba preživela, ali je bil izbrani postopek reševanja Merkurja dejansko primeren in ali je bila prisilna poravnava uspešna.

Glede na načrt finančnega prestrukturiranja je bila odločitev za postopek prisilne poravnave pravilna, saj bi v primeru stečaja vsi vpleteni izgubili precej več, kot trenutno kaže v postopku prisilne poravnave. Največ bi izgubili lastniki, saj se v večini stečajev vse premoženje porabi za poplačilo terjatev.

5 IZBOLJŠAVE ZFPPIPP

Poleg vseh pozitivnih lastnosti, ima novi ZFPPIPP tudi nekatere slabosti. Zakon ima več kot 500 členov, s katerimi je zakonodajalec želel zajeti vse možne položaje, do katerih lahko po njegovem mnenju pride v nastajanju in reševanju insolventnih postopkov, kar pa v poslovni in pravni praksi nikoli ni mogoče (Dubrovski, 2008, str. 8-10).

Tolikšno število členov povzroča zelo težko berljivost zakona, ki pa prav tako ni dovolj sistematično urejen, saj se o posamezni vrsti postopka govori na različnih mestih, za razumevanje posameznega člena pa je treba preveriti različne člene (odstavke, alineje) iz drugih poglavij, na katere se ta sklicuje.

Dubrovski (2008, str. 8-10) dvomi v to, ali je institut prisilne poravnave, kot je opredeljen v ZFPPIPP, v praksi sploh izvedljiv. Vprašljivo je, ali ima podjetje, ki je plačilno nesposobno, njegovi poslovni računi pa so morda celo blokirani, sploh na voljo sredstva – ocenjuje, da je potrebnih nekaj več kot 30.000 EUR – za:

- plačilo svetovalca za sestavo načrta finančnega prestrukturiranja,
- revizorja, ki mora pregledati poročilo o finančnem položaju in poslovanju (ter izdati mnenje brez pridržka),
- ocenjevalca vrednosti podjetja, ki mora pregledati načrt finančnega prestrukturiranja (in izdati pozitivno mnenje),
- pravnega svetovalca oz. pooblaščenca,
- takse za sklep o začetku postopka prisilne poravnave, in
- začetni predujem za stroške postopka.

S proučevanjem prisilne poravnave v podjetju Merkur sem tudi sama zasledila kar nekaj slabosti zakona. Od prvotne uveljavitve zakona so bile tako vpeljane že štiri novele, ki naj bi izboljšale in bolj natančno opredelile nekatere pomanjkljivosti, ki so bile ugotovljene ob uvedbah insolventnih postopkov v praksi. Postavlja pa se tudi vprašanje smotnosti glede novih novel ob vsaki ugotovljeni pomanjkljivosti, saj kot pravi predsednica novoustanovljene Zbornice upraviteljev, Melita Butara (Križnik, 2011, 7. februar), je zakon treba spoštovati in če ni dobro napisan, bi ga morali v celoti spremeniti.

V nadaljevanju bom predstavila nekatere predloge izboljšanja postopkov prisilne poravnave, na podlagi ugotovitev iz prisilne poravnave v Merkurju.

5.1 Zakonska opredelitev insolventnosti podjetja

V 14. členu ZFPPIPP je določeno, da je podjetje insolventno, če za več kot dva meseca zamuja z izpolnitvijo ene ali več obveznosti v skupnem znesku, ki presega 20 % zneska njegovih obveznosti, izkazanih v letnem poročilu za zadnje poslovno leto pred zapadlostjo teh obveznosti, če je vrednost njegovega premoženja manjša od vsote njegovih obveznosti ter če je izguba tekočega leta skupaj s prenesenimi izgubami dosegla polovico osnovnega kapitala in te izgube ni mogoče pokriti v breme prenesenega dobička ali rezerv.

Na podlagi Načrta finančnega prestrukturiranja Merkur že od leta 2009 nima ustrezne strukture financiranja. Kot sem že omenila, so se težave Merkurja začele že takrat, vendar nihče še ni želel ukrepati, ampak so vsi še upali, da se bo podjetje izvleklo iz težav.

V ZFPPIPP je zapisano, da je podlaga za določitev insolventnosti zadnje poslovno poročilo pred zapadlostjo obveznosti. Poslovno leto traja 12 mesecev, ki je po mojem mnenju za določitev insolventnosti postavljen preširoko in bi ga morali skrajšati vsaj na polletje. S krajšim rokom bi hitreje ugotovili likvidnostne težave in s tem lahko rešili več podjetji ter povečali možnost za ohranitev delovanja gospodarskih družb.

V nizozemskem postopku odloga plačil ni zakonske odločbe, ki določa, kdaj se postopek lahko izvede, ampak gre za prosto odločitev dolžnika. Pomembno je, da dolžnik vidi težave in jih želi prostovoljno rešiti z odlogom plačil. V tem primeru bi morali odgovorni pri Merkurju zaprositi za odlog plačil takoj, ko so se začele pojavljati težave in ne čakati do zadnjega trenutka.

5.2 Izplačila plač, odpravnin in odškodnin med in pred postopkom prisilne poravnave

V tretji točki 21. člena ZFPPIPP so kot prednostne terjatve opredeljene neizplačane odpravnine za prenehanje delovnega razmerja pred začetkom stečajnega postopka, ki zaposlenim pripadajo po zakonu, ki ureja delovna razmerja, vendar največ v višini odpravnine, določene za delavca, ki mu delodajalec odpove pogodbo o zaposlitvi iz poslovnih razlogov.

V Merkurju se je pojavila težava, saj upravitelj ni želel odobriti plačila odpravnin prav zaradi zgornje določbe, ki se nanaša le na stečajni postopek. Prisilni upravitelj je pozval sodišče za natančnejše pojasnilo tega člena. Naknadno je Državni zbor izdal avtentično razlago, po kateri je potrebno tretjo točko omenjenega člena razumeti tako, da se tudi v postopku prisilne poravnave štejejo za prednostne terjatve neizplačane odpravnine za prenehanje delovnega razmerja, ki so nastale pred začetkom postopka prisilne poravnave, in ki zaposlenim pripadajo po zakonu, ki ureja delovna razmerja, vendar največ v višini

odpravnine, določene za delavca, ki mu delodajalec odpove pogodbo o zaposlitvi iz poslovnih razlogov.

Drugačna razlaga ne bi bila logična, saj bi imel zaposleni kasneje v postopku stečajnega postopka terjatve priznane kot prednostne. To pomeni, da bi imel zaposleni več pravic v postopku stečaja kot v postopku prisilne poravnave, kar pa je kršenje osnovnega namena postopka prisilne poravnave.

Prav zaradi takšnih zapletov, bi morali še bolj natančno in ločeno opredeliti plačilo plač in nadomestil za plače, odškodnine in odpravnine pred in med postopkom prisilne poravnave. V nizozemskem postopku plačil je jasno zapisano, da so vsa plačila zaposlenih prednostna, saj zakon v največji meri ščiti pravice upnikov in zaposlenih.

5.3 Plačilo predujma in ostalih stroškov za izvedbo prisilne poravnave

Že zgoraj sem omenila, da je Dubrovski (2008, str. 8-10) opozoril na visoke stroške izvedbe prisilne poravnave. V ZFPPIPP je opredeljeno, da mora vsako podjetje, ki se znajde v postopku prisilne poravnave plačati začetni predujem, prav tako pa predložiti revizijska poročila in cenitve, vse to pomeni finančno breme za dolžnika. Po eni strani za velika podjetja to verjetno ne predstavlja (pre)visokih stroškov, po drugi strani pa za mala podjetja to lahko pomeni pogubo, saj za plačilo stroškov nimajo zadostnih sredstev. V Merkurju so morali samo za začetni predujem, ki krije stroške postopka prisilne poravnave, odšteti kar 49.295 EUR, ob tem pa dodatno plačati tudi revizorje, svetovalce, cenilce, odvetnike in druge zunanje strokovnjake, ki so sodelovali pri postopku prisilne poravnave.

Na podlagi visokih stroškov in s tem izničenja učinkov prisilne poravnave so zato mala podjetja v podrejenem položaju in prisiljena uvesti stečaj. Na ta problem je opozorila že predsednica Zbornice upraviteljev, Melita Butara (Križnik, 2011, 07. februar), ter podala pobudo za oblikovanje instituta zunajsodne poravnave, ki bi bila usklajena z davčno zakonodajo tako, da bi imela učinek prisilne poravnave. To bi bila idealna rešitev za mala podjetja in bi pomenila možnost uvedbe prisilne poravnave in s tem priložnost, da ohranijo svoje poslovanje. Seveda pa bi moral biti nadzor nad zunajsodnimi poravnami večji, saj bi kaj hitro lahko prišlo do izrabljanja instituta za neplačilo terjatev upnikov.

5.4 Možnost prekinitve poslovanja podjetja v primeru negativnih vplivov na upnike in izvajanje postopka

Po ZFPPIPP sme dolžnik v postopku prisilne poravnave opravljati samo redne posle v zvezi z opravljanjem svoje dejavnosti in poravnavanjem svojih obveznosti iz teh poslov. Izrecno pa je prepovedano razpolaganje s svojim premoženjem, kot npr. najem posojil, dajanje poroštev in avalov ter opravljanje poslov ali drugih dejanj.

Prisilna poravnava je za podjetja bolj privlačna kot uvedba stečajnega postopka, saj omogoča nadaljevanje poslovanja in hkrati reorganizacijo podjetja. Po primerjavi drugih evropskih zakonov, ki urejajo insolventnost sem ugotovila, da ima v nemškem zakonu sodišče pravico prekiniti poslovanje podjetja, če le-ta negativno vpliva na upnike in upočasnjuje izvajanje načrta finančnega prestrukturiranja. S proučevanjem položaja Merkurja sem ugotovila, da so se postopki izvajali prepočasi, s tem pa so se pogoji za možne rešitev slabšali, zato menim, da bi uvedba takšne odločitve v pristojnosti sodišča pospešila izvedbo prisilne poravnave in s tem omogočila najboljšo možno rešitev za gospodarsko družbo. Z začasno ustavitvijo poslovanja, bi vodstvo gospodarske družbe svoje moči popolnoma usmerilo v hitrejše dogovarjanje z upniki in rešitev poslovanja gospodarske družbe.

5.5 Vpeljava pomočnika prisilnega upravitelja, hitrejše izvajanje postopkov prisilne poravnave in večji nadzor nad le-temi

Med proučevanjem poteka postopka prisilne poravnave v Merkurju sem ugotovila, da se postopki izvajajo prepočasi, kar lahko postane kritično za gospodarsko družbo. V insolventnih postopkih velja načelo hitrosti postopka, ki nalaga odgovornost sprejeti vse ukrepe v rokih določenih z zakonom, vendar pa so ti roki lahko v nekaterih primerih preširoki in vodijo v še težje reševanje nastale finančne situacije.

Upravitelj prisilne poravnave ima funkcijo nadzora nad vodenjem prisilne poravnave, kar pomei, da mora potrditi vsako plačilo, ki ga gospodarska družba izvede med postopkom, preveriti prijavljene terjatve, pripraviti poročila o poteku prisilne poravnave za vsako trimesečje, ter predložiti izredna poročila na zahtevo sodišča ali upniškega odbora. Vse te obveznosti so v primeru velikega podjetja včasih zahtevne in je za učinkovito pripravo potrebnega več časa. Na primer, pri izdelavi osnovnega seznama priznanih terjatev v prisilni poravnavi Merkurja je prisilni upravitelj zaprosil za eno mesečno podaljšanje roka. Upravitelj namreč v določenem roku (1 mesec), ki ga predpisuje ZFPPIPP ni uspel pregledati vseh prijavljenih terjatev upnikov, ki jih je bilo kar 3227. Prav tako so postopek upočasnile nepotrebne napake, na primer, ko je uprava na spletnih straneh Merkurja prepozno objavila sklic skupščine, ki je zavlekel odločitve o dokapitalizaciji za en mesec.

V nizozemskem zakonu, ki ureja odlog plačil je določeno, da lahko sodišče določi enega ali več upraviteljev, ki skupaj delujejo. V večini primerov uvedejo tudi sodnega komisarja, ki pomaga upravitelju in nadzoruje potek postopkov. V tako velikih gospodarskih družbah kot je Merkur, bi bilo zato smotno vpeljati funkcijo pomočnika upravitelja, ki bi pomagal upravitelju prisilne poravnave pri pregledovanju pomembnejše dokumentacije ter vodenju in nadzoru postopkov. S tem bi po mojem mnenju pridobili dragoceni čas, ki ga gospodarska družba v postopku prisilne poravnave potrebuje. Za vsak dan, ko se prisilna poravnava zavleče, je reševanje poslovanja težje.

5.6 Prednost ohranjanja delovanja podjetja

Gospodarske družbe se odločijo za izvedbo prisilne poravnave zato, ker obstaja upanje, da lahko temeljita finančna in poslovna reorganizacija ohrani njeno poslovanje. S prisilno poravnavo je podjetje obvezno pripraviti načrt finančnega prestrukturiranja, s katerim opredeli prenavo poslovanja. Prav tako mora družba nadaljevati poslovanje in sme črpati finančna sredstva le za redno poslovanje družbe. Stečaj po drugi strani pomeni njen takojšen konec. Prisilna poravnava, ki torej ohranja poslovanje družbe, povečuje interes družbe, da zagotovi ustrezna sredstva za poslovanje. V primeru Merkurja so se odločili za pridobitev 40 milijonov EUR vrednega posojila, ki je potreben za normalen zagon družbe. Pogajanja z bankami za pridobitev tega posojila so bila težka in dolgotrajna, saj so od začetka pogajanja z upniki (sestavo finančnega načrta) in končnega sporazuma o posojilu pretekli kar trije meseci. Ko so konec meseca decembra 2010 podpisali posojilno pogodbo, pa je do dejanske uporabe pretekel še dodaten mesec dni, saj so morali pridobiti še mnenje upniškega odbora, upravitelja in sodišča, ter čakati 14 dni na pravnomočnost sodnega sklepa.

Vsa zavlačevanja tako verjetno pomenijo nekaj let več za okrevanje Merkurja. V prisilni poravnavi je ohranjanje poslovanja najpomembnejši del, zato bi morala biti časovna komponenta izvajanja postopka prisilne poravnave prioriteta postopka.

5.7 V prisilni poravnavi izgubljajo le upniki, lastniki pa ne

Insolventni postopki so pomembni v trenutku, ko se gospodarska družba znajde v likvidnostnih težavah. V teh postopkih pa izgubijo upniki in lastniki, saj je v stečaju in prisilni poravnavi položaj teh dveh interesnih skupin zelo različen. V stečajnem postopku lastniki načeloma izgubijo vse, upniki pa del. Zanimivo pa je, da v prisilni poravnavi izgubijo le upniki, lastniki pa ne.

Najnovejša novela ZFPPIPP predpisuje, da morajo biti upniki poplačani v višini vsaj 50% svojih terjatev, v največ štirih letih. S tem so interesi upnikov še bolj zaščiteni, vendar pa se postavlja vprašanje, koliko podjetji bo lahko sploh izpeljalo prisilno poravnavo po novem kriteriju.

Po mojem mnenju bi se morali lastniki v prisilni poravnavi prav tako odpovedati določenemu deležu lastništva, s katerim bi lažje poplačali upnike in stroške prisilne poravnave. Upniki bi lahko pridobili večjo možnost poplačila s tem, da bi delno konvertirali svoje terjatve v lastniške deleže ter prevzeli kontrolo.

Tudi v nizozemskem zakonu, ki ureja odlog plačil je vse usmerjeno v najvišjo možno mero zaščite upnikov, kriteriji za dokončno izvedbo odloga plačil pa so zelo visoki. V velikem

številu primerov se postopek odloga ne izvede, ker bi upniki izgubili preveč ter se uvede stečaj, kjer lastniki izgubijo vse, upniki pa so vsaj delno poplačani.

SKLEP

Cilj diplomske naloge je bil proučiti postopek prisilne poravnave na primeru Merkurja, primerjava z nizozemskim zakonom, ki ureja odlog plačil in podati možne izboljšave zakona. Osredotočila sem se predvsem na učinkovitost prisilne poravnave za lastnike, upnike in zaposlene.

Najprej sem se osredotočila na postopek prisilne poravnave po ZFPPIPP, saj so bile z uveljavitvijo uvedene pozitivne spremembe v postopku prisilne poravnave, vendar pa je zakon sprva učinkoval le na papirju. S krizo se je veliko gospodarskih družb soočilo z insolventnostjo in postopki so se začeli izvajati tudi v praksi, kjer pa se je pokazalo kar nekaj pomanjkljivosti. Nemogoče je pričakovati, da bo tako v teoriji in praksi, vse potekalo tekoče.

Predstavila sem tudi nizozemski zakon, ki ureja odlog plačil, ki je primerljiv s postopkom o prisilni poravnavi. Pomembna razlika med njim in našo zakonodajo s področja prisilne poravnave je v tem, da za odlog plačil lahko zaprosi dolžnik prostovoljno. Prav tako postopek v največji meri zagovarja interese upnikov. V veliki večini odlog plačil pripelje v stečaj, saj dolžnik ne more izpolniti tako visokih kriterijev. V postopku ima sodišče vedno zadnjo besedo in lahko prekine postopek odloga plačil, če meni, da interesi upnikov ne bodo v največji meri izpolnjeni.

V nadaljevanju sem se osredotočila konkretno na prisilno poravnavo v Merkurju in preučila izvajanje postopkov ter učinkovitost postopkov za lastnike, upnike in zaposlene. Merkur je po managerskem prevzemu prizadela kriza, pred prevzemom pa nihče ni upošteval tveganj, ki jih je pripeljalo najemanje ogromnih posojil, saj so vsi verjeli v visoko rast ekonomije. Po uvedbi prisilne poravnave v Merkurju so se začele tudi skrbi za dobavitelje. Vsi so si želeli iz prisilne poravnave pridobiti kar največ, veliko pa je pomenila tudi ohranitev poslovanja Merkurja. Najpomembnejša so bila prilagajanja v obsegu proizvodnje (odpuščanje zaposlenih in stroški vhodnih surovin in materialov), politiki obratnega kapitala (upravljanje terjatev do kupcev in obveznost do dobaviteljev ter zalog) ter investicijah v stalna sredstva (predvsem opredmetena osnovna sredstva). Mnogo gospodarskih družb ima največjo prodajo prav preko Merkurja, zato so večinoma vsi pozitivno sprejeli predlog prisilne poravnave in bili pripravljeni deleže svojih terjatev spremeniti v lastniški kapital.

Uspešno vodenje postopkov prisilne poravnave je kazalo na okrevanje Merkurja, vendar so se začeli pojavljati dvomi, ko so v časopisu Delo 23. oktobra 2012 zapisali, da je Merkur z

bančnimi upniki ponovno izglasoval dokapitalizacijo s konverzijo terjatev v višini 85,4 milijona EUR. Skoraj leto in pol po izglasovani pravnomočni prisilni poravnavi in plačilu prvega obroka, je Merkur ponovno v likvidnostnih težavah. Po drugi konverzaciji bodo banke postale 75 % lastnice in Merkurju bo še vedno ostalo 360 milijonov EUR finančnih dolgov. Letno, naj bi Merkur odplačeval tudi do 30 milijonov EUR obresti, do konca leta 2012 pa mora plačati tudi drugi obrok v višini 18 milijonov EUR. Prispevek k sanaciji Merkurja predstavljajo tudi dobavitelji, saj Merkur želi povečati rok plačila s 40 na 60 dni. Odločitev za prodajo hčerinskih družb, Big Bang, d.o.o. in Mersteel, d.o.o., pa naj bi povečala transparentnost in večjo privlačnost za strateškega partnerja. Pri prodaji Big Banga upajo na kupnino, ki bo razdolžila Merkur, medtem, ko pri Mersteelu upajo, da bo kdo prevzel posle in kredite (Hanc, 2012).

Načrt finančnega prestrukturiranja bo potrebno popraviti in s tem se je spet pojavil dvom o popolnem okrevanju Merkurja. Uvedba prisilne poravnave v Merkurju je prikazala nekatere pomanjkljivosti v postopku, ki so postale kritične za podjetje. Zaradi ugotovljenih pomanjkljivosti v postopku prisilne poravnave Merkurja, sem na koncu podala predloge za izboljšavo ZFPPIPP. Ugotovila sem, da so se postopki izvajali zelo počasi. Roki za izvedbo prisilne poravnave so natančno določeni in so se jih v Merkurju korektno držali, vendar pa se je nemogoče izogniti dejstvu, da bi lahko marsikaj izpeljali hitreje in s tem omogočili hitrejše okrevanje poslovanja. Pot do popolne sanacije je še dolga, saj mora Merkur uspešno poslovati in poplačati vse dolgove, kot že rečeno, do leta 2016. Takrat pa bomo zagotovo vedeli ali je bilo prestrukturiranje in celoten postopek prisilne poravnave uspešno izveden.

LITERATURA IN VIRI

1. Chorus, J.M.J., Gerver, P.H.M., & Hondius, E.H. (2006). Introduction to Dutch Law. *Kluwer Law Int.*, str. 222.
2. Dubrovski, D. (2008). Novi ZFPPIPP: en korak naprej, dva nazaj. *Pravna praksa*, Leto 27(29/30), 8-10.
3. *Faillissementwet*. (1893, september). Najdeno 22. oktobra 2012 na spletnem naslovu <http://maxius.nl/faillissementswet/titel2>
4. Gale Robežnik, S., & Kuhar Puc, R. (2005). *Reševanje insolventnih postopkov v praksi*. Lesce: Založba Legat.
5. Gole, N., & Križnik, B. (2011, 5. februar). Merkur: Največ terjatev prijavila NKBM. *Delo*. Najdeno 26. februarja 2011 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/clanek/139290>
6. Hanc, M. (2012, 23. oktober). Merkur z bankami v drugo dokapitalizacijo. *Delo*. Najdeno 25. oktobra 2012 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/arhiv/merkur-z-bankami-v-drugo-dokapitalizacijo.html>
7. Hieng, M. (2008). Finančno poslovanje, postopki zaradi insolventnosti in (prisilno in prostovoljno) prenehanje družb. *IKS, revija za računovodstvo in finance*, 218(8), 13-50.
8. Jager, Š. (2011). Primerjava pravnih in finančnih posledic prisilne poravnave in stečaja (diplomsko delo). Najdeno 24. septembra 2011 na spletnem naslovu <http://dkum.uni-mb.si/Dokument.php?id=21615>
9. Ka., K. (2011, 11. januar). Sodišče izdalo soglasje za kredit Merkurju. *Delo*. Najdeno 26. februarja 2011 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/clanek/136028>
10. Konsolidirano letno poročilo Merkur Group in letno poročilo družbe Merkur, d.d., za leto 2009. (2010 avgust). Najdeno 1. marca 2011 na spletnem naslovu http://www.merkurgroup.eu/fileadmin/datoteka/investitorji/dokumenti/porocila/LP_MG_2009.pdf.pdf
11. Križnik, B. (2011, 7. februar). Melita Butara: V prisilni poravnavi podjetje ostane živo, po stečaju pa je z njim konec. *Delo*. Najdeno 26. februarja 2011 na spletnem naslovu www.delo.si/clanek/139452

12. Križnik, B. (2010, 3. december). Merkur: Zgodba o uspehu postala kriminalka. *Delo*. Najdeno 26. Februarja 2011 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/clanek/131296>
13. Kunšek, M. (2010, 30. avgust). Neodgovorna ravnanja posloводства in nadzornih organov bodo odslej kaznovana. Najdeno 20. junija 2011 na spletnem naslovu <http://ius-info.ius-software.si/DnevneVsebine/Aktualno.aspx?id=58190>
14. Matejčič, K. (2010, 14. junij). Upniki obetajo se vam boljši časi. *Podjetniški portal*. Najdeno 3. septembra 2010 na spletnem naslovu http://www.podjetniski-portal.si/index.php?t=E_publicacije&type=prirocnik&article_id=1236&utm_source=newsletter&utm_medium=email&utm_campaign=msp035
15. *Merkur*. Najdeno 12. Aprila 2011 na spletnem naslovu http://www.merkurgroup.eu/slo/skupina_merkur0/zgodovina/index.html
16. *Načrt finančnega prestrukturiranja družbe Merkur – trgovina in storitve, d.d.* (2010, 26. oktober). *AJPES*. Najdeno 12. Aprila 2011 na spletnem naslovu <http://www.ajpes.si/eobjave/objava.asp?s=51&id=774911>
17. *Načrt finančnega prestrukturiranja družbe – Čistopis po 180. členu ZFPPIPP* (2011, 1. marec). *AJPES*. Najdeno 15. Junija 2011 na spletnem naslovu <http://www.ajpes.si/eobjave/objava.asp?s=51&id=847144>
18. *Obvestilo o izdaji Odločbe o uspešnosti prevzemne ponudbe*. Najdeno 1. marca 2011 na spletnem naslovu [http://www.merkurgroup.eu/slo/novinarsko_sredisce0/sporocila_za_javnost/category/skupina_merkur/article/1279/obvestilo_o_izdaji_odlocbe_o_uspesnosti_prevzemne_ponudbe/index.html?tx_ttnews\[year\]=2007&cHash=01e76d4855](http://www.merkurgroup.eu/slo/novinarsko_sredisce0/sporocila_za_javnost/category/skupina_merkur/article/1279/obvestilo_o_izdaji_odlocbe_o_uspesnosti_prevzemne_ponudbe/index.html?tx_ttnews[year]=2007&cHash=01e76d4855)
19. Petrovič, B. (2007). *Managerski odkup podjetja* (Diplomsko delo). Najdeno 22. januarja 2011 na spletnem naslovu http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0CDIQFjAC&url=http%3A%2F%2Fwww.epf.uni-mb.si%2Fediplome%2Fpdfs%2Fpetrovic-blaz.pdf&ei=2u0qT8eQFcHTsgaviLiPDQ&usq=AFQjCNFANG5RaAaDCu1TE-Xz_y4BWUijng
20. Polak, N.J. (2011). *Insolventierecht – twaalfde druk*. *Deventer*, str. 321-346.
21. Plavšak, N. (2008). *ZFPPIPP Razširjena uvodna pojasnila*. Ljubljana: GV Založba.

22. Prašnikar, J., & Cirman A. (2008). *Globalna finančna kriza in eko strategije podjetji: dopolnjevanje ali nasprotovanje*. Ljubljana: Časnik Finance.
23. Predlog zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju. (2007, april). Najdeno 2. februarja na spletnem naslovu http://www.tzslo.si/pic/pdf/zakonodaja/Predlog_zakona_o_financnem_poslovanju_070_507.pdf
24. *Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP-C)*. (2010, maj). Najdeno 2. februarja 2011 na spletnem naslovu http://www.racunovodja.com/clanki.asp?clanek=4794/Predlog_zakona_o_spremembah_in_dopolnitvah_Zakona_o_financnem_poslovanju_postopkih_zaradi_insolventnosti_in_prisilnem_prenehanju_ZFPPIPP-C
25. *Prezemna ponudba in prospekt za prevzem družbe Merkur, d.d.* (2007, 30. oktober). Najdeno 19. marca 2011 na spletnem naslovu <http://seonet.ljse.si/file.aspx?AttachmentID=14739>
26. Redno poročilo insolventnega dolžnika družbe Merkur, d.d. za obdobje od 1.2.2011 do 28.2.2011 (2011). AJPES. Najdeno 21. aprila 2011 na spletnem naslovu <http://www.ajpes.si/eobjave/objava.asp?s=51&id=852354>
27. Redno poročilo insolventnega dolžnika družbe Merkur, d.d. za obdobje od 1.3.2011 do 31.3.2011 (2011). AJPES. Najdeno 21. aprila 2011 na spletnem naslovu <http://www.ajpes.si/eobjave/objava.asp?s=51&id=872363>
28. Tekavec, V. (2010, 30. december). Merkur: Predlog sanacije enako slab za vse. *Delo*. Najdeno 26. februarja 2011 na spletnem naslovu <http://www.delo.si/clanek/126135>
29. Volk, D. (2004). *Upniki v sodnih postopkih*. Ljubljana: Altheia.
30. Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju. *Uradni list RS* št. 126/2007, 40/2009, 59/2009.
31. Zakon o gospodarskih družbah. *Uradni list RS* št. 65/09-UPB3, 83/09 Odl.US: U-I-165/08-10, Up-1772/08-14, Up-379/09-8, 33/11, 91/11, 100/11 Skl.US: U-I-311/11-5, 32/12, 57/12.

32. Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju. *Uradni list RS*, št. 52/2010, 106/2010, 26/2011, 47/2011.